

Inhoudsopgave

1	Inleiding en relevante bepalingen uit het convenant	3
2	Visie, ontwikkeling en motto	4
2.1	Visie	4
2.2	Ontwikkeling	4
2.3	Motto	6
3	Afbakening	8
3.1	Relatie met het bedrijfsleven.	8
3.2	Relatie met het STRONG-programma.	8
3.3	Relatie met de Omgevingswet.	8
3.4	Scope stuurgroep.	9
4	Uitgangspunten	10
5	Structuur	11
6	Risicomanagement	15
7	Competenties	16
8	Uitwerking per bepaling	17
8.1	Art. 2: duurzaam, efficiënt beheer en gebruik ondergrond	17
8.2	Art. 3: instrumentele ondersteuning beheer en gebruik	19
8.3	Art. 4, 5: aanpak spoedlocaties	20
8.4	Art. 5: gebiedsgericht beheer grondwaterverontreinigingen	22
8.5	Art. 6: verontreinigde waterbodems	24
8.6	Art. 7: diffuse bodemverontreinigingen	25
8.7	Art. 8: nieuwe bedreigingen	26
8.8	Art. 9: nazorg	27
8.9	Art. 10: voormalige stortplaatsen	28
8.10	Art. 11: extra financiering	29

8.11	Art. 12: de Omgevingswet	30
8.12	Art. 13: kennis	31
8.13	Art. 14: Informatiebeheer	333
8.14	Art. 15: communicatie	34
8.15	Art. 17: Programmering, monitoring, rapportage	35
Bijlage: Format Risicoanalyse		37

1 Inleiding en relevante bepalingen uit het convenant

Dit document beschrijft het uitvoeringsprogramma bij het convenant bodem en ondergrond 2016-2020. Dit programma is na een mailronde in oktober/november 2015 (PM) door de stuurgroep OBG (Ondergrond, Bodem en Grondwater) vastgesteld, na behandeling in de stuurgroep-vergadering van 8 oktober 2015. Het uitvoeringsprogramma is niet in beton gegoten, maar het biedt richting en kader en waarbinnen nadere invulling mogelijk is. Bij het verder gestalte geven en de feitelijke uitvoering, is er veel ruimte voor bijsturen, vermits dit voor de stuurgroep OBG goed wordt gemotiveerd. Daarbij is een belangrijke rol weggelegd voor het programmateam dat onder de stuurgroep ressorteert. Ten behoeve van mogelijke bijsturing levert het programmateam periodiek sturingsinformatie over activiteiten en de benodigde inzet. Het is belangrijk dat het nieuwe programmateam en de nieuwe projectleiders de ruimte krijgen om nadere invulling te geven aan het uitvoeringsprogramma. Met dit voorstel wordt geen revolutie beoogd in relatie tot het voorgaande uitvoeringsprogramma. Dat is immers positief geëvalueerd. Op de schouders van wat er is willen we verder ontwikkelen. Het is een groeimodel, waarin het eigenaarschap en het bijdragen aan de realisatie van maatschappelijke doelstellingen, verder ontwikkeld wordt.

Het convenant bodem en ondergrond 2016-2020 (m.n. artikel 16) bevat specifieke bepalingen over dit uitvoeringsprogramma. Het betreft de afspraken tot het:

- Opstellen van een uitvoeringsprogramma waarin activiteiten alsmede de organisatie worden beschreven voor het realiseren van de doelen uit het convenant.
- Bekijken of het STRONG uitvoeringsprogramma kan worden samengevoegd met dit uitvoeringsprogramma.
- Voorstellen doen door de kwartiermaker voor het uitvoeringsprogramma en een uitvoeringsteam, in september 2015 door de stuurgroep vast te stellen.
- Opnemen van monitoring (nulmeting, tussenbalans, eindevaluatie) als deel van het uitvoeringsprogramma.
- Voorstellen van een team bestaande uit medewerkers van partijen, mogelijk aangevuld met Bodem+’ers.
- Financieren van programma en team door partijen.
- Voorbereiden van besluitvorming in stuurgroep waarbij de (eventueel geamendeerde) voorstellen met unanieme stemmen worden aangenomen.

In de stuurgroep OBG is op verschillende momenten in 2015 over het nieuwe uitvoeringsprogramma gesproken en is richting gegeven. Dit betreft de stuurgroep-vergaderingen van 7 juli en 8 oktober en informele bijeenkomsten op 3 juni en 10 september. Uitkomsten van deze besprekingen zijn verwerkt in dit stuk.

2 Visie, ontwikkeling en motto

2.1 Visie

Wat willen we met dit uitvoeringsprogramma concreet bereiken: wat is de uitdaging? Waartoe dient dit: wat is het hogere doel? Waarom is dit zo nodig: wat is de noodzaak? Hoe gaan we het doen? Wat is daarin de rol van convenantpartijen? Dit zijn vragen waarop de visie en de uitgangspunten bij de uitvoering van het nieuwe convenant antwoorden moeten geven.

- Wat willen we als convenant-partijen bereiken: wij willen ervoor zorgen dat de convenant-doelen in de praktijk worden gehaald. Hiervoor staan de convenant-partijen en de bevoegde overheden aan de lat. Partijen en bevoegde overheden moeten hiertoe in de gelegenheid worden gesteld. Waar dat nodig is, werken we daartoe goed samen. We bouwen daarmee voort op het succes van de uitvoering van het eerste convenant bodem en ondergrond.
- Waartoe, waar doen we het als convenant-partijen voor: wij willen bereiken dat overheden niet alleen beleid en voornemens formuleren, zoals in de beleidsvisie voor de ondergrond bij het convenant is gebeurd en in STRONG zal gebeuren, maar ook in de praktijk brengen, concreet uitvoeren. Inhoudelijke drijfveer daarbij is dat de bodem de ondergrond van ons bestaan is. Als we daar verantwoord mee omgaan, waaronder het goed aanpakken en beheren van verontreinigingen, kan dit nu en in de toekomst veel mogelijkheden voor gebruik en ontwikkeling geven.
- Waarom dit zo nodig is: voor het beeld van de overheid en de democratie is cruciaal dat we doen wat we beloven. We moeten het deels samen doen, omdat het anders niet lukt. En de ondergrond is het waard. De ondergrond is basis voor de circulaire economie en duurzame ontwikkeling.
- Hoe: partijen moeten het waarmaken, bevoegde overheden moeten het waarmaken. Zij nemen de verantwoordelijkheid voor het realiseren van de doelen van het convenant in goede samenwerking met de convenantpartners. Waar dat nodig is, werken we op een doelmatige wijze samen in het uitvoeringsprogramma. Dit samenwerken binnen het uitvoeringsprogramma doen we (1) om het 'eigenaarschap' waar nodig 'handen en voeten' te geven, (2) om ten behoeve van de stuurgroep de vinger aan de pols te houden en (3) om de convenant-partijen waar nodig en gewenst te helpen. Het uitvoeringsprogramma heeft geen bevoegdheden, maar is de smeermolie, de oliemannetjes en –vrouwtjes om tot resultaat te komen. Samenwerken doen we met nadruk ook met het betrokken bedrijfsleven. Die samenwerking is nodig om de doelen uit het convenant Bodem en Ondergrond, maar ook om de doelen uit het convenant Bodem en Bedrijfsleven (tussen rijk en bedrijfsleven) te kunnen realiseren.

In paragraaf 4 worden de uitgangspunten wat betreft het 'hoe' verder uitgewerkt.

2.2 Ontwikkeling

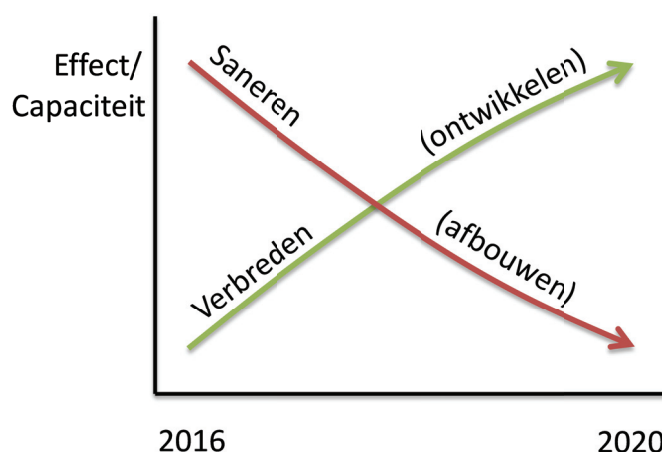
Voor de komende convenantperiode zie we twee lijnen van ontwikkeling:

- ontwikkeling naar meer samenwerking en verbinding met maatschappelijke actoren;
- ontwikkeling naar meer regie vanuit de convenantpartners zelf ("eigenaarschap").

Ontwikkeling naar meer samenwerking en verbinding met maatschappelijke actoren.

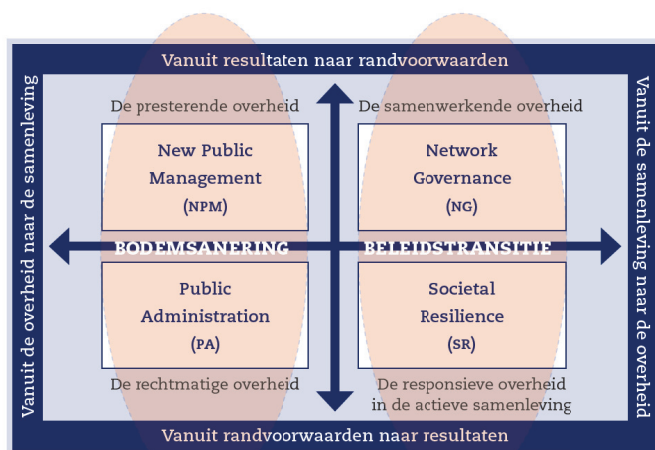
Bij de evaluatie van de uitvoering van het eerste bodemconvenant bleek het succes van de uitvoering en samenwerking tot nu toe. Duidelijk kwam daarbij ook naar voren dat – net als bij het eerste convenant – bij de doelen van het nieuwe convenant en de uitvoering daarvan, verschillende rollen en posities van overheden aan de orde zijn. Deels kan worden gesproken van concrete prestaties die bevoegde overheden op een rechtmatige en verantwoorde manier moeten bereiken, ofwel waarbij beschikbare budgetten worden besteed voor concrete resultaten. Dit betreft met name de onderwerpen, gericht op de aanpak van verontreinigingen.

Daarnaast zijn er onderwerpen in het nieuwe convenant die gericht zijn op resultaten die bereikt worden door samenwerking tussen overheden en samenwerking met maatschappelijke actoren, waarbij de resultaten dus niet door overheden alleen bereikt kunnen worden. In de energieke samenleving moet het samen.

Figuur 1: Ontwikkeling van saneren naar samenwerking om bredere maatschappelijke doelstellingen te realiseren

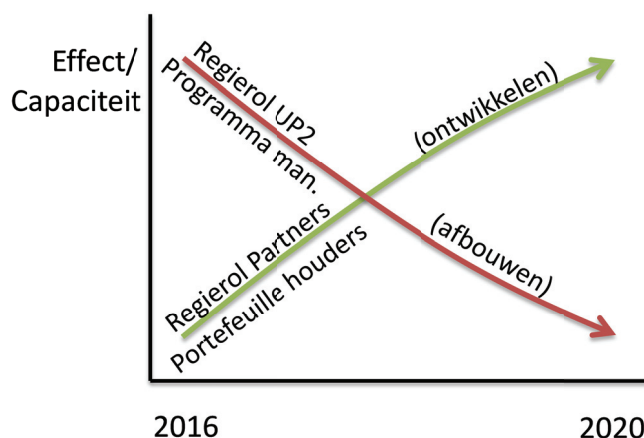
De resultaten die we hiermee willen bereiken zijn van fundamenteel belang, het gaat om onderwerpen van maatschappelijk belang, maar op korte termijn niet altijd éénduidig 'digitaal' te beoordelen. In de convenantperiode 2016-2020 zien we enerzijds de ontwikkeling naar afronding van de spoedopgave met betrekking tot verontreinigingen. Hierbij zijn we op weg naar de beheerfase. Anderzijds zien we de ontwikkeling naar de samenwerking met maatschappelijk actoren om maatschappelijk gewenste doelen te bereiken. De komende periode kan daarmee worden gezien als een tussenfase, waarin de verschillende rollen van de overheid aan de orde zijn. Dit impliceert dat we in deze tussenfase per onderwerp goed moeten analyseren vanuit welke rol wordt geopereerd en welke acties daarbij horen. Bij de verdere invulling van het uitvoeringsprogramma dienen deze analyses als basis.

Figuur 2: Rollen overheid (bron: Bodem in Balans, NSOB 2015)

Ontwikkeling naar meer regie vanuit de convenantpartijen zelf ('eigenaarschap').

Belangrijk is het besef dat bevoegde overheden en convenant-partijen zich zelf verantwoordelijk weten voor het bereiken van de convenant-doelen. Dit doen zij al in grote mate, maar dit eigenaarschap moet de komende jaren verder ontwikkeld worden. Dat is nodig omdat deze convenantperiode de laatste is waarin een uitvoeringsprogramma in de vorm zoals we die nu kennen de convenant-partijen ondersteunt. Het is belangrijk dat convenant-partijen regie gaan voeren om doelen samen met de convenant-partijen te realiseren. Deze vorm van eigenaarschap moet de komende jaren groeien. Ook wat dit betreft is er de komende jaren sprake van een ontwikkelmodel. De kunst is kritisch te onderscheiden waar eigenaarschap aan de orde is en efficiënt te blijven in de uitvoering. Onze bewezen aanpak moet zich evolueren naar meer regie door de convenantpartners zelf. Dit uitvoeringsprogramma richt zich mede hierop. Het begrip 'eigenaarschap' moet daarbij niet begrepen worden als 'het alleen en op eigen houtje over een onderwerp gaan'. De bedoeling is dat een partij het voortouw en de regie neemt in het realiseren van doelstellingen. Daarbij heb je vanzelfsprekend ook andere partijen nodig.

Figuur 3: Ontwikkelen van "eigenaarschap" bij de convenantpartners, afbouw van de rol van het Uitvoeringsprogramma

2.3 Motto

Uit de evaluatie en uit feed back van bodemmanagers komt als ontwikkelpunt naar voren dat er wat betreft de strategische communicatie een slag gemaakt kan worden. Dit betreft bijvoorbeeld het onderwerp kennis, maar dit geldt breder. Dit betekent overigens niet dat we een te grote broek moeten aantrekken als uitvoeringsprogramma. We blijven ondersteunend en dienstbaar aan het bereiken van de doelen. In dit licht kan het wel goed zijn om een motto te verbinden aan dit uitvoeringsprogramma en om deze bij onze stukken en producten te hanteren.

Optie 1: In het kader van de ontwikkeling naar een kennissamenleving voor bodem en ondergrond is als thema naar voren gekomen:

Samen werken aan onder
maakt het boven
beter.

Ofwel "onder-boven-beter".

Optie 2: Onder meer bij de TerrAgenda 2012 is als motto gebruikt:
Ondergronds verbinden

Optie 3: “Samen bodem en ondergrond duurzaam beheren en inzetten voor maatschappelijke doelen”

Met dit motto benadrukken we de samenwerking en de verbinding met maatschappelijke doelen. Onder de term duurzaam beheer valt ook de doelstelling van saneren naar beheren.

Het is aan het nieuwe uitvoeringsprogramma om een voorstel voor de keuze van het motto te doen.

Overigens houden we het bestaande logo in stand.

3 Afbakening

3.1 Relatie met het bedrijfsleven.

Er is op 18 mei ook het convenant Bodem en Bedrijfsleven afgesloten tussen het rijk en het bedrijfsleven. Partijen zijn het eens dat een nauwe samenwerking tussen de overheden en het bedrijfsleven bijdraagt aan het bereiken van de doelen uit beide convenanten. Het ligt niet voor de hand dat het bedrijfsleven het voortouw heeft bij het bereiken van doelstellingen uit het convenant Bodem en Ondergrond. Actieve deelname aan acties of projecten met een gedeeld belang is echter zeer gewenst. Het is daarbij goed om als overheden en bedrijfsleven samen een stakeholdersanalyse te maken, mede omdat er verschillende bedrijven en branches betrokken zijn (adviserend bedrijfsleven, grootsaneerders, drinkwaterbedrijven, adviserend bedrijfsleven et cetera). Het bedrijfsleven kan in verschillende rollen en met verschillende vertegenwoordigers betrokken zijn bij de diverse onderdelen van het convenant Bodem en Ondergrond. Voorstel is om de onderwerpen waarbij samenwerking met het bedrijfsleven wordt gezocht, samen precies te benoemen. Denk hierbij onder meer aan de onderwerpen of specifieke aspecten van:

- spoed en gebiedsgerichte aanpak;
- nazorg;
- kennis (agenda, programma, praktijk, regie);
- communicatie.

Dit precies benoemen moet dus nog gebeuren. Precies benoemen wil niet zeggen 'in beton gegoten'. Tijdens de convenantperiode moet steeds gekeken worden waar we elkaar blijvend kunnen versterken. Het uitvoeringsprogramma nodigt het bedrijfsleven uit om een coördinator voor het bedrijfsleven te benoemen die inbreng in het programmateam (zie hieronder) levert, die inzet van het bedrijfsleven mogelijk maakt, afstemt met de achterban en van draagvlak voorziet, onder meer door te investeren in de relatie met de verschillende branches. Het bedrijfsleven is daarmee volwaardig partner in het uitvoeringsprogramma.

Bij de genoemde stakeholdersanalyse kan wellicht ook de uitvoering van afspraken uit het convenant Bodem en Bedrijfsleven meegenomen worden en daarmee onderdeel worden van het uitvoeringsprogramma. Dit vraagt echter nog gezamenlijke analyse en besluitvorming.

3.2 Relatie met het STRONG-programma.

Deze relatie is belangrijk en benoemd in artikel 16 van het convenant Bodem en Ondergrond. Duidelijk moet worden hoe programma's zich tot elkaar verhouden. Zowel STRONG als het convenant zijn gericht op bodem en ondergrond. Uitgangspunt is dat activiteiten in het kader van de ondersteuning van de uitvoering in de praktijk, ook wanneer deze op basis van het STRONG-programma nodig zijn, vallen onder de vlag van het uitvoeringsprogramma van het convenant Bodem en Ondergrond (= één uitvoeringsprogramma). Er is een verschil in fasering/tempo tussen STRONG en het convenant Bodem en Ondergrond. Voorzienbaar is dat het in de praktijk brengen van STRONG-ambities een belangrijke loot in het uitvoeringsprogramma gaat vormen. Hierover moeten nog nadere besluiten genomen worden. Bijvoorbeeld differentiatie naar onderwerp en landsdeel kan daarbij aan de orde zijn, afhankelijk van de ambities. Daarnaast zijn bij het realiseren van ambities in de energieke samenleving juist allianties nodig (publiek en privaat, participerende overheid), waarbij het voortouw elders (regionaal/lokaal) kan liggen.

3.3 Relatie met de Omgevingswet.

Het traject naar totstandkoming en implementatie van de Omgevingswet (OW) kent een hoge dynamiek. Bodemregelgeving en afspraken moeten in dit licht worden beschouwd. Het rijk trekt dit traject. De komende periode moet de verbinding met de ontwikkelingen rond de nieuwe Omgevingswet goed gelegd worden en blijven.

Dit uitvoeringsprogramma kan er toe bijdragen dat de implementatie van OW, inclusief een andere bevoegdheidsverdeling (kleine gemeenten) of loslaten van de gevalsbenadering, goed

wordt voorbereid en daarmee in de praktijk goed verloopt. Artikel 12, tweede lid, van het convenant biedt hiervoor een basis. De relatie met omgevingsdiensten is hierbij ook aan de orde. Dit kan een afzonderlijk project dus alleszins rechtvaardigen, want een overdracht van bevoegdheden moet zorgvuldig en goed gebeuren (ofwel een “warme overdracht” is nodig). We moeten anderzijds dubbeling voorkomen. Daarbij is het bestuursakkoord implementatie Omgevingswet belangrijk. Het helpt als onze aanpak en werkwijze is afgestemd met de afspraken uit het bestuursakkoord.

3.4 Scope stuurgroep.

De stuurgroep OBG stuurt inhoudelijk en procesmatig op de uitvoering van het convenant. De stuurgroep is opdrachtgever voor het uitvoeringsprogramma. Dat leidt geen twijfel. Punt van discussie zal zijn de verdere scope van de stuurgroep, als het gaat om preventie, beheer, kwaliteitsborging, de totstandkoming van regelgeving en instrumentarium, normstelling, anticiperen op de situatie na 2020, informatiebeheer en (de implementatie van) STRONG. Dan kan de vraag aan de orde zijn of niet (zoals eerder) andere ministeries (met name EZ) moeten participeren in de stuurgroep. Discussie over deze scope moet nog gevoerd worden. Over de scope en de werkwijze van de stuurgroep OBG zal op korte termijn verder worden nagedacht. Gelet op het feit dat het een belangrijke wens is dat het bedrijfsleven op onderdelen meewerkt aan de uitvoering, wordt voorgesteld een vertegenwoordiger van het bedrijfsleven uit te nodigen om vanaf 1 januari 2016 als adviserend lid te laten aansluiten bij de stuurgroep OBG. Bij het genoemde nadenken over de scope en de werkwijze van de stuurgroep OBG, zal deze betrokkenheid meegenomen worden in de discussie. Deze aard van de betrokkenheid van het bedrijfsleven zal regelmatig onderwerp zijn van gesprek in de stuurgroep (regelmatig evalueren hoe het gaat).

4 Uitgangspunten

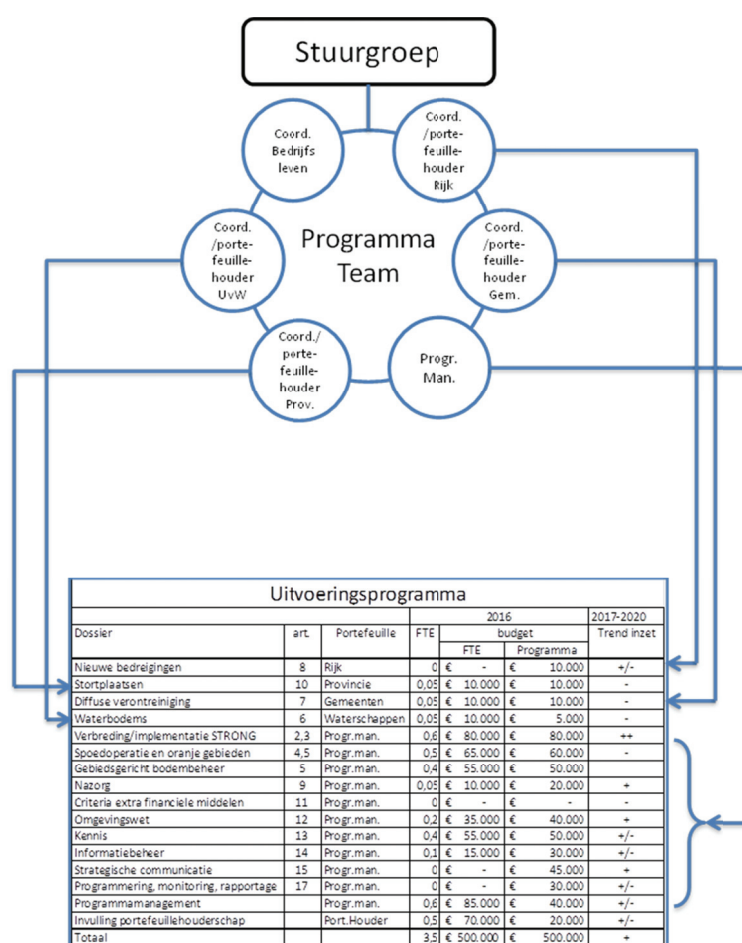
Waar in dit uitvoeringsprogramma een gezamenlijke aanpak aan de orde is, gelden verder bij de werkzaamheden als uitgangspunten bij de uitvoering, dat deze:

- a) uit gaat van **Betrokkenheid** van partijen. Dit uitvoeringsprogramma krijgt geen formele bevoegdheden, maar partijen hebben commitment met het werk van het uitvoeringsprogramma en pakken acties op.
- b) **Adaptief** is. We willen flexibiliteit in dit uitvoeringsprogramma inbouwen en blijven leren. Hiervoor zijn verschillende verwachte ontwikkelingen benoemd. Hierop moet geanticipeerd worden. Projecten lopen niet altijd de hele periode door. Regelmatig wegen we dit.
- c) **Competent** is. Programmameteamleden, projectleiders en secretarissen van dit uitvoeringsprogramma hebben de juiste competenties, zijn gericht op samenwerking, zijn ontwikkelingsgericht, snappen de politiek-bestuurlijke context waarin ze werken, denken over de grenzen heen. Gevraagde competenties worden duidelijk geformuleerd.
- d) **Transparant** is. Dit uitvoeringsprogramma is open en geeft scherp weer of de geformuleerde gezamenlijke doelen worden bereikt of niet. Het uitvoeringsprogramma is duidelijk en actief in de communicatie, maar overigens ook bescheiden wat betreft onze positie.
- e) **Efficiënt en effectief** is. Een klein en gedreven team die als het kan gebruik maakt van bestaande initiatieven. We organiseren dit uitvoeringsprogramma zo simpel mogelijk en we werken zo effectief en efficiënt mogelijk. Onderscheiden waar samenwerking nodig is om tot goede resultaten te komen. Dit uitvoeringsprogramma krijgt geen rechtspersoonlijkheid. Het uitvoeringsprogramma wordt ondersteund door RWS/WVL/Bodem+.
- f) **Redelijk** is. Om flexibiliteit mogelijk te maken, is vereist dat we inzet voor dit uitvoeringsprogramma redelijk belonen. Dit betreft de uitlenende partij en de betrokkene.
- g) **Initiatief** neemt. Dit uitvoeringsprogramma neemt namens de partijen initiatief om plannen, voornemens en knelpunten voor te leggen aan de stuurgroep. Het uitvoeringsprogramma is doelgericht en proactief.
- h) **Empathie** kent. We willen weten wat partijen drijft, wat er speelt. Daar investeren we in. Dit is de sleutel voor succes. Waar mogelijk werken we van onderaf, geven we podium aan goede initiatieven, helpen waar dat nodig is. Hiervoor organiseren we ook goede ontmoetingen en ontmoetingsplekken.

5 Structuur

Het is belangrijk dat de structuur ondersteunt in het bereiken van de ambities en beoogde ontwikkelingen. Hierbij zij vooraf opgemerkt dat invulling geven aan eigenaarschap en samenwerking allereerst een kwestie is van houding en niet zozeer van structuur of 'juridisch eigendom' bij de verdeling van taken. Ook geldt, zoals hierboven al gesteld, dat het model niet 'in beton gegoten' is. Met inachtneming hiervan komen we tot het volgende model.

De stuurgroep is opdrachtgever en het orgaan dat strategisch stuurt en besluiten neemt. Het programmteam is in dit model de opdrachtnemer, waarbij de programma-manager en de portefeuillehouders verantwoordelijk zijn voor de verschillende onderwerpen. Ook heeft het programmteam een taak in coördinatie en als voorportaal voor de stuurgroep. Onder het programmteam ressorteren verschillende projecten. Hieronder volgt een schema van dit model, waarna de rol van het programmteam, de programma-manager en het uitvoeringsteam nader wordt toegelicht. Wat betreft de genoemde acties en projecten volgen we hierbij vanzelfsprekend de doelen zoals deze in het convenant zijn opgenomen. In paragraaf 8 worden deze doelen en de te verrichten acties nader toegelicht. Specifiek wordt in deze paragraaf ook nog nadler ingegaan op de rol van RWS/WVL/Bodem+, de jaarplanning en de benodigde financiën.

Figuur 4: Schematische weergave van de organisatie van het uitvoeringsprogramma

Wat betreft het **programmamateam** en de rol van de **portefeuillehouders** hierin: dit team draagt zorg voor de uitvoering van de afspraken uit het convenant, voor de ontwikkeling van eigenaarschap en voor de samenwerking waar dit nodig is. Kenmerken van de organisatie zijn:

- het karakter van het programmamateam verandert in vergelijking met de huidige praktijk, omdat van de leden van het programmamateam het actief oppakken en trekken van onderwerpen wordt verwacht;
- de leden van het programmamateam kunnen dus verschillende rollen vervullen: de rol van coördinator en de rol van portefeuillehouder;
- de coördinator-rol impliceert coördinatie van de betrokkenheid en inbreng van de achterban bij alle projecten en acties die het programmamateam als ‘aanbesteder’ van de stuurgroep inricht en doet uitvoeren;
- de rol van portefeuillehouder impliceert verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de projecten en acties die expliciet bij de convenant-partij zijn belegd die deze vertegenwoordigd: invulling van ‘eigenaarschap’. Dit eigenaarschap betekent overigens niet dat betreffende convenant-partij alles zelf doet. De portefeuillehouder betreft andere partijen. In het begin betreft dit nog een beperkt aantal onderwerpen;
- van de coördinatoren/portefeuillehouders wordt verwacht dat ze verbinden en faciliteren, initiatief nemen, nieuwsgierig zijn, er op uit gaan. Dit vraagt inzet en passende competenties;
- de coördinatoren/portefeuillehouders werken als uitgangspunt 1 dag in de week voor het programmamateam (vanuit de waterschappen 1 dag per twee weken), ze worden gefinancierd uit de convenant/bodemgelden, ofwel de betreffende convenant-partij levert capaciteit als bijdrage “in natura”;
- elke portefeuillehouder wordt indien nodig en mogelijk door het uitvoeringsteam ondersteund;
- naast de coördinatierol en de portefeuillehouderrol, blijft het programmamateam de adviesrol houden richting de stuurgroep en blijft voorportaal voor de stuurgroep;
- dit model biedt ruimte voor een coördinator van het bedrijfsleven in het programmamateam. Het bedrijfsleven zal dan geen eigenaarschap op zich nemen voor de uitvoering van afspraken in het overheden-convenant (portefeuillehouderschap), maar kan wel bijdragen aan projecten en acties. Zie het hierboven gestelde inzake betrokkenheid van het bedrijfsleven.

Overigens hoeft dit model niet gelijk een revolutionaire wijziging van de samenstelling van het huidige programmamateam te impliceren. Er kunnen bijvoorbeeld (zoals nu het geval is) drie leden van provincies en gemeenten blijven participeren, die bijvoorbeeld de rollen verdelen. De precieze samenstelling en rolverdeling is aan het (nieuwe) programmamateam. Dit model biedt de mogelijkheid om gaandeweg invulling te geven aan eigenaarschap, zonder dat het bestaande – goed werkende – systeem fundamenteel op de schop gaat: een groeimodel. Dit geldt ook voor de in te zetten capaciteit.

Wat betreft de taak van de **programmamanager**, in opdracht van de stuurgroep:

- deze heeft in dit model de taak om acties en projecten aan te sturen en beslissingen hierover voor te leggen aan de stuurgroep, voor zover deze niet zijn belegd bij een portefeuillehouder. In het begin betreft dit nog de meeste onderwerpen. Wanneer een portefeuillehouder voor een portefeuille is benoemd, heeft de programma-manager geen verantwoordelijkheid voor inhoud en de voortgang van de betreffende onderwerp;
- daarnaast heeft de programmamanager de taak om deze aanpak - een ontwikkelmodel, waarin eigenaarschap steeds meer zichtbaar wordt en waarin de rol van de overheden wijzigt, in dit uitvoeringsprogramma gedurende de periode 2016-2020 - verder te brengen;

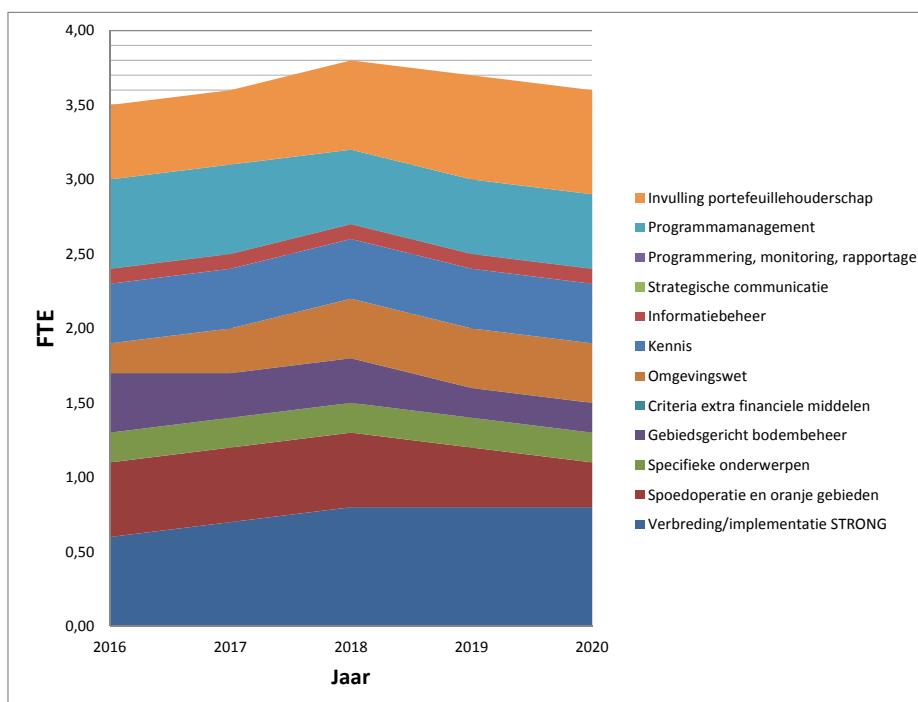
- hij/zij informeert en adviseert de stuurgroep over de algehele voortgang van het programma en is verantwoordelijk voor de gestroomlijnde voorbereiding van het besluitvormingsproces over (tussen)resultaten van het uitvoeringsprogramma als geheel;
- hij/zij is verantwoordelijk voor de organisatie van het programma en de ondersteuning, in samenspraak met Bodem+;
- hij/zij is ervoor verantwoordelijk de samenhang van het convenant te waarborgen en mogelijkheden van synergie tussen portefeuilles te verzilveren;
- hij/zij is verantwoordelijk voor tussenrapportages en monitoring (totstandkoming van 'reviews');
- Hij/zij draagt verantwoordelijkheid voor het opstellen van een strategische visie op communicatie en het aansturen van de communicatie over het convenant Bodem en ondergrond;
- hij/zij kan verantwoordelijkheid dragen voor het (doen) betrekken/organiseren van de bestuurlijke dimensie.

Wat betreft het **uitvoeringsteam** en de rol van de **projectleiders** het volgende. Onder het programmateam ressorteert een aantal projecten. Projectleiders geven leiding aan de projecten. Een aantal grotere projecten uit het huidige uitvoeringsprogramma blijft in stand. Denk daarbij aan spoed, verbreding, gebiedsgericht bodembeheer, monitoring. Daarnaast zijn er nieuwe kleinere en tijdelijke projecten. Voor een aantal projecten zal Bodem+ secretarissen blijven leveren (zoals spoed, monitoring, kennis). Voor een groeiend aantal projecten zal gelden dat een ander lid van het programmateam dan de programma-manager hiervoor verantwoordelijkheid draagt en verantwoord aan de stuurgroep, maar dit laat de inzet van projectleiders onverlet. De projectleiders en secretarissen overleggen periodiek als uitvoeringsteam om de samenhang van het convenant te waarborgen en mogelijkheden van synergie tussen portefeuilles te kunnen verzilveren. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van de programmamanager. *Ook in deze context is geen sprake van een revolutionaire wijziging.*

In de managers-bijeenkomst werd het belang van goede verbindingen met andere onderwerpen: energietransitie, deltaprogramma's, duurzame landbouw, waterkwaliteit et cetera, benadrukt. Dit is een belangrijke taak van het uitvoeringsteam.

Andere aspecten die in dit model van belang zijn:

- Ondersteuning door RWS/WVL/Bodem+: dit model voorziet in de ondersteuning door Bodem+ in capaciteit, organisatie en voorzieningen, op de wijze zoals dat ook is geschied bij de uitvoering van het convenant bodem en ondergrond 2010-2015. Dit impliceert ondersteuning door een programma-secretaris en projectsecretarissen. Mogelijk ook – als gesteld – ondersteuning van portefeuillehouders. Verder is een nauwe relatie en samenwerking met Bodem+ en afstemming met andere werkzaamheden van Bodem+ cruciaal. Van belang is de levering van de centrale werk- en overlegplaats in de nabijheid van station Utrecht centraal. De huidige werkplaats aan de Croeselaan in Utrecht heeft zich bewezen als een vruchtbare ontmoetingsplek en samenwerkingsruimte voor alle convenantspartijen.
- De eerder genoemde flexibiliteit moet niet ten koste gaan van de duidelijkheid in de uitvoering. De activiteiten moeten daarom jaarlijks goed worden gepland. Dit vraagt jaarlijks een zorgvuldig traject van besluitvorming. Momenten van evaluatie moeten tevens goed gekozen worden. Naast evaluatie aan het einde van de convenantperiode, is een tussenevaluatie (2017) voorafgaande aan inwerkingtreding van de nieuwe Omgevingswet (2018) van belang.

Figuur 5: Geschatte ontwikkeling van de inzet van FTE over de looptijd van het programma

- Bij de jaarlijkse planning van inzet wordt gebruik gemaakt van een schema van figuur 5;
- Uit het schema blijkt de verwachting dat we op weg naar invoering van de Omgevingswet en met de implementatie van STRONG een kleine toename van de inzet verwachten, waarna de inspanningen naar verwachting weer gering zullen afnemen. Het betreft hier een voorzichtige indicatie. Jaarlijks moet opnieuw de benodigde inzet worden bepaald.
- Financiën. Jaarlijks wordt aan de hand van de programma-planning besloten over het benodigde budget voor het uitvoeringsprogramma. Dit impliceert budget voor personeel en budget voor overige programmakosten. Het benodigde bedrag wordt niet meer jaarlijks verrekend met de bevoegde overheden, maar meegenomen in de opdracht van het ministerie van I&M-beleid aan RWS/WVL/Bodem+. Het blijft in deze opzet belangrijk om dit uitvoeringsprogramma als uitvoeringsprogramma van alle convenantpartijen te zien. Dat is met deze opzet minder evident dan bij de uitvoering van het huidige convenant, aangezien hiervoor de budgetten per bevoegde overheid werden verrekend.

Over het budget voor 2016 is op basis van dit document in de stuurgroep-vergadering van 8 oktober 2015 besloten. Tijdige besluitvorming hierover is nodig. Het is te theoretisch om in dit document precies de acties en het hiervoor benodigde budget te geven. De nieuwe programmamanager, het projectteam en de nieuwe projectleiders moeten hier nadere invulling kunnen geven. Wel is in figuur 4 hierboven per onderwerp uit het convenant een indicatie gegeven welke inzet er in menskracht en overige programmagelden er nodig lijkt. De stuurgroep is akkoord gegaan met de indicatie en met een budget voor personeel en overige programmagelden in 2016 van 1.000.000 Euro. Dit bedrag is in lijn met de offerte-aanvraag van I&M aan RWS en de reservering die het ministerie hiervoor in haar opdracht aan Bodem+ heeft gemaakt. Dit bedrag is ook ongeveer in lijn met het budget dat het Uitvoeringsprogramma 2010-2015 de laatste jaren had, waarbij sprake is van een kleine plus.

6 Risicomanagement

Met de uitvoering van het convenant bodem en ondergrond 2016-2020 wordt een periode afgesloten waarbij overheden en bedrijven zich hebben ingespannen om alle spoedlocaties aan te pakken. Tevens is uitvoering van STRONG in 2020 een belangrijke component van het uitvoeringsprogramma geworden. Een hele omslag ten opzichte van de start van het eerste convenant in 2010. Zo'n omslag komt niet vanzelf tot stand. Het uitvoeringsprogramma moet met diverse risico's rekening houden en actief sturen op het management van deze risico's.

Daarom zal het projectteam jaarlijks een risicoanalyse uitvoeren: inventarisatie en evaluatie van mogelijke risico's en deze regelmatig actualiseren. De bijlage bevat een voorbeeld van de uitkomst van een risicoanalyse. In het voorbeeld heeft de risico-evaluatie (inschatting van de kans en het mogelijke effect van het risico) nog niet plaatsgevonden. Dit laten we aan het nieuwe projectteam. In dit uitvoeringsprogramma benoemen we hier de meer algemene risico's.

Het uitvoeringsteam van het uitvoeringsprogramma 2010-2015 signaleert – als eerste voorzet voor een analyse - de volgende algemene risico's:

- de onderlinge wisselwerking tussen inzet voor een duurzaam en efficiënt gebruik en beheer van bodem en ondergrond enerzijds en het afronden van de spoedoperatie anderzijds kan negatief zijn. Discussies kunnen ontstaan over nut en noodzaak van landelijke aandacht voor duurzaam en efficiënt gebruik en beheer en (vermeend) vertragend effect van deze aandacht op de realisatie van spoedoperatie. Ook kan discussie ontstaan over of hier wel of niet budget naar toe moet als er al weinig budget is voor de spoedoperatie;
- achterblijvende resultaten van het convenant met het bedrijfsleven (onzekerheid);
- onzekerheid over de doorwerking van de besluiten onder de Omgevingswet;
- mogelijke versoepeling van regelgeving onder de Omgevingswet waardoor eigenaren van spoedlocaties verleid worden door het motto 'wachten loont';
- gebrek aan draagvlak voor het meebetalen van overheden aan de sanering van waterbodems;
- onduidelijke of te laat opgestelde criteria voor claims op extra financiële middelen en het risico van overvragen;
- afname van het aantal specialisten;
- onzekerheden en verschillen bij de ontwikkeling naar omgevingsdiensten;
- overdracht van bevoegdheden met de Omgevingswet. Het is belangrijk dat dit een 'warme' overdracht is;
- gebrek aan draagvlak voor de organisatie van informatiebeheer;
- complexiteit en diffuus eigenaarschap van informatiestromen;
- strategisch gedrag van convenantpartijen, waarbij het algemeen belang ondergeschikt wordt gemaakt aan het eigen belang.

7 Competenties

Het gaat hierbij om competenties van de programma-manager, portefeuillehouders/coördinatoren in het programmateam en projectleiders. Hierboven is op onderdelen al iets over de benodigde competenties gemeld. Voor alle functies geldt dat men:

- is gericht is op samenwerken;
- empathisch is, weten dat partijen drijft, weten wat er speelt;
- flexibel is, kunnen aanpassen aan veranderende omstandigheden en anticiperen;
- een goed ontwikkelde politiek-bestuurlijke antenne heeft;
- ontwikkelingsgericht is;
- over grenzen heen kan denken;
- resultaatgericht is, gericht op het bereiken van concrete doelen;
- initiatief neemt;
- goed kan netwerken, gericht op het ontwikkelen en bestendigen van relaties, allianties en coalities en deze benutten voor het verkrijgen van informatie, steun en medewerking.

Het is verder belangrijk om effectief te kunnen opereren zonder formele bevoegdheden.

Wat betreft de programmamanager geldt aanvullend dat deze besluitvaardig is, overtuigingskracht heeft, helicopterview heeft, samenbindend leiderschap toont, goed om kan gaan met tegengestelde belangen en goed kan communiceren. Ervaring in programma- en projectmanagement is nodig en hij/zij moet een diepgaand inzicht in de politieke en maatschappelijke verhoudingen en het functioneren van het openbare bestuur en de daarmee samenhangende besluitvormingscircuits hebben. Hij/zij moet goed geïnformeerd zijn over maatschappelijke en politieke ontwikkelingen of andere omgevingsfactoren en kan deze kennis effectief benutten voor de eigen functie of organisatie.

Wat betreft de portefeuillehouder/coördinator in het programmateam geldt dat deze tevens goed kan verbinden en investeren in draagvlak, strategisch inzicht en een helicopterview heeft, goed kan organiseren en delegeren en gewend is om erop uit te gaan.

Wat betreft de projectleiders geldt verder dat de gevraagde competenties afhankelijk zijn van de overheidsrol die bij het betreffende project aan de orde is. Waar sprake is van een presterende en rechtmatige overheid, vraagt dit meer resultaatgerichtheid. Waar sprake is van een samenwerkende overheid, vraagt dit meer strategisch inzicht en gerichtheid op en ervaring met samenwerken. Voor de projectleider geldt dat er inhoudelijke kennis van het betreffende onderwerp vereist is.

8 Uitwerking per bepaling

In deze paragraaf wordt per bepaling van het convenant bodem en ondergrond 2016-2020:

- uitgewerkt wat het doel van de bepaling is;
- aangegeven wat het doel van de gezamenlijke uitvoering is;
- een voorzet gegeven wat daarvoor concreet gedaan kan worden;
- aangegeven wie het voortouw – eigenaarschap – voor de gezamenlijke uitvoering heeft, wanneer deze aan de orde is en hoeveel capaciteit dit in 2016 vraagt;
- risico's.

Daarmee wordt per bepaling uit het nieuwe convenant op 1 á 2 A4 een basis gegeven voor de uitvoering. Belangrijk is hierbij wel – nogmaals gesteld – het besef dat de aanpak niet in beton gegoten is. Wie straks verantwoordelijk is voor de uitvoering (portefeuillehouder) heeft ruimte voor eigen invulling, ter besluitvorming voor te leggen aan de Stuurgroep. Deze informatie per bepaling is tot stand gekomen in het verband van het uitvoeringsprogramma bij het eerste convenant. Daarbij is ook ruim gebruik gemaakt van input, gegeven tijdens de twee managers-bijeenkomsten in juni 2015. Het is belangrijk om bij de verdere uitwerking een analyse te maken vanuit het assenkruis (zie figuur 2, hoofdstuk 2) inzake de rol van de overheid, dat tevens is gebruikt bij de evaluatie van het huidige uitvoeringsprogramma door de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB). Per onderwerp wordt daarmee bepaald of sprake is van een rol als rechtmatige overheid, presterende overheid, samenwerkende overheid of responsieve overheid. Op basis daarvan kunnen doelen worden aangescherpt en acties worden geformuleerd. Het hier gestelde is dus een voorzet voor verdere uitwerking en geen definitieve invulling, waarop nu al finaal akkoord wordt gegeven.

8.1 Art. 2: duurzaam, efficiënt beheer en gebruik ondergrond

Doelen bepaling

- Belang van duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van de bodem en ondergrond wordt onderschreven. Dit is gericht op het brede belang van de ondergrond. Actieve samenwerking op dit vlak.
- Ordening van de ondergrond, ondergrondse ruimte optimaal benutten.
- Koppeling maken tussen ondergrond en bovengronds gebruik (3D-ordening).
- In ruimtelijke planvorming meenemen.
- In de praktijk uitwerking geven aan de beleidsopgaven uit STRONG.
- Dit beheer is ook van belang gelet op de in voorbereiding zijnde Omgevingswet. Het beheer van in de bodem aanwezige verontreiniging, achtergebleven na sanering of nog niet aangepakt, wordt hierin meegenomen.
- Betrokkenen geschikt maken/houden voor de taken (competenties).

Doel van de gezamenlijke uitvoering

- a) Ondersteunen van de bevoegde overheden bij het in de praktijk brengen van deze doelstellingen. Hierbij vraag-gestuurd opereren, gekoppeld aan de behoefte in de praktijk, maar ook actief: zoeken waar behoefte bestaat aan ondersteuning.
- b) Waar in het kader van STRONG gezamenlijk beleid wordt voorbereid en geformuleerd, richt het uitvoeringsprogramma zich op de uitvoering en ondersteuning in de praktijk. Het in de praktijk concretiseren van specifieke inhoudelijke STRONG-ambities zal daarnaast een belangrijke loot van het uitvoeringsprogramma worden. De precieze invulling en ontwikkeling is afhankelijk van ontwikkelingen bij STRONG.

Wat kan concreet worden gedaan

Bij a):

partijen ondersteunen bij het opbouwen van een netwerk;

- organiseren van kennisdelen, ateliers, communities, leeromgevingen;
- ondersteunen bij het vormgeven van plannen, ook in relatie tot de Omgevingswet;
- acties, gericht op het ontwikkelen en behouden van de nodige kennis en competenties hiervoor, hierbij de link met de kennisaanpak leggen;
- de verbinding hebben en houden met STRONG en andere relevante trajecten;
- wat betreft het gestelde inzake beheer: zie hieronder ook het gestelde bij artikel 9 (nazorg).

Bij b):

- het in de praktijk realiseren van specifieke STRONG-ambities, denk bijvoorbeeld op het gebied van energie of grondwater. Om ambities in de praktijk waar te kunnen maken moeten allianties tussen overheden en met andere maatschappelijke actoren gesloten worden. Regionaal maatwerk kan nodig zijn. In een energieke samenleving moet goed worden aangesloten bij maatschappelijke initiatieven en organisaties.

Wie heeft het voortouw en waarom, wanneer speelt het, welke capaciteit vraagt het, wie is verder betrokken

- Belangrijk is dus te onderscheiden tussen de ondersteuning van vraag-gestuurde integrale aanpak in de praktijk en de implementatie van concrete STRONG ambities.
- Voorgesteld wordt om met betrekking tot de vraag-gestuurde ondersteuning, de uitvoering van het project Ondergrond zoals deze in het huidige uitvoeringsprogramma gestalte krijgt, verder te ontwikkelen. Gelet op de werkzaamheden en de meerdere prioriteiten bij het nieuwe convenant, lijkt in 2016 een inzet van 1,5 dag per week door een projectleider hiervoor optimaal voor dit project. Bij dit project ondersteuning door een secretaris van Bodem+. Ingaande in 2016.
- Voor het bewerkstelligen van concrete STRONG-ambities, worden de STRONG-ontwikkelingen gevolgd. De vraag is daarbij wanneer deze werkzaamheden aan de orde zijn. Dit is nu nog niet precies in te schatten. De benodigde inzet kan relatief ferm zijn en een apart project rechtvaardigen, vanwege het hoge maatschappelijke belang. Dit kan eventueel een aparte projectgroep rechtvaardigen in het kader van het nieuwe uitvoeringsprogramma met – in de loop van 2016 - een trekker voor 2 dag per week (in het begin van 2016 dus minder). We verwachten dat dit onderwerp de komende jaren aan belang wint.
- Voor 2016 gaan we voor het geheel uit van een budget van 160.000 euro (waarvan 80.000 voor de benodigde inzet aan FTE)
- Bij beide delen zijn alle overheden betrokken. Betrokkenheid van bedrijfsleven bij beide delen ligt voor de hand. Invulling hiervan is onderdeel van de stakeholdersanalyse.

Risico's

- De doelen van dit onderdeel zijn minder geschikt om uit te drukken in kwantitatieve resultaten, althans op kortere termijn. Dan is het juist belangrijk goede focus te houden. Aangezien het gaat om doelen die een langere doorlooptijd kunnen hebben voordat de resultaten zichtbaar worden, vraagt dit commitment met de doelen en de aanpak. Over langere termijn gesproken of structureel gezien is de aanpak in dit onderdeel wellicht juist doelmatig. De uitkomsten van de evaluatie zijn in dit verband uiterst relevant.
- Focus op de spoedaanpak (verkeerde 'framing', versmallen doelstelling convenant).
- De relatie met STRONG is een risico. Hoe ziet de afstemming en de sturing er tussen beide programma's uit? Dat moet in de praktijk goed geregeld worden.

- Ambities die volgen uit STRONG kunnen groot en breed zijn, de vraag is of de realisatie helemaal onder de vleugels van dit uitvoeringsprogramma kan ressorteren.

8.2 Art. 3: instrumentele ondersteuning beheer en gebruik

Doel bepaling

- Instrumentele ondersteuning voor duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van bodem en ondergrond. Daarbij onderscheiden:
 - juridisch: de vraag in hoeverre bestaande en nieuwe regelgeving (Omgevingswet, Mijnbouwwet en decentrale regelgeving) geschikt is en eventuele knelpunten oplost;
 - financieel: instrumenten en arrangementen, specifiek voor de ondergrond;
 - governance: stimuleren van publiek-private samenwerking;
 - onderzoek naar de vraag of baathouders een bijdrage aan het beheer van de bodem en ondergrond kunnen leveren.

Doel van de gezamenlijke uitvoering

- Analyseren van de behoefte.
- Leggen van een link met de implementatie van de omgevingswet, bezien of de bodem en ondergrond dimensie voldoende wordt onderkent bij het implementeren van de instrumenten (o.a. omgevingsvisie, -plan, -verordening) van de Ow.
- Gericht onderzoek met betrekking tot juridisch en financieel instrumentarium en met betrekking tot baathouders.
- Aansluiten bij instrumentarium in andere domeinen.
- Kennis en informatie delen.
- Beleidsmatig uitwerken en concretiseren van duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van de ondergrond.

Wat kan concreet worden gedaan

- Onderzoek naar beheer en gebruik als common good óf voor commerciële doeleinden en eventuele bijdragen door baathouders.
- Ontsluiten van voorbeelden waarbij bodem en ondergrond een plaats heeft gekregen in het instrumentarium van de Ow (o.a. omgevingsvisie, -plan, -verordening).
- Betrekken opgebouwde en externe expertise. Het specifieke van bodem & ondergrond moet ontwikkeld worden in spiegeling en samenwerking met andere domeinen: wat is uniek en wat verbindt met andere domeinen.
- Faciliteren van een lerend domein door actief bijhouden en evalueren van uitgevoerde projecten en door het initiëren van uitwisselen van kennis en ervaring.
- Input leveren bij de trajecten voor nieuwe regelgeving (Omgevingswet, Mijnbouwwet).
- Onderzoek naar ondergrond als common good en bijdragen door baathouders (geldt dit bijvoorbeeld ook voor drinkwater?) betreft strategische keuzen, die wellicht op basis van het onderzoek gemaakt moeten worden.
- Bij het beleidsmatig uitwerken en concretiseren van duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van de ondergrond worden verschillende aspecten meegenomen. Onderzocht wordt in hoeverre het thema conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog (blindgangers) hierbij kan worden meegenomen.

Wie heeft het voortouw en waarom, wanneer speelt het, welke capaciteit vraagt het, wie is verder betrokken

- Voorstel is om dit onderwerp onderdeel te laten zijn van het project ondergrond/ ondersteunen bevoegde overheden.
- Zeker het eerste jaar vraagt dit onderwerp en de genoemde strategische keuzen voldoende aandacht. Mogelijk wordt deze inzet op termijn minder.
- Alle overheden hebben een belang bij dit onderwerp, zo ook – naar verwachting – (onderdelen van) het bedrijfsleven. Invulling hiervan is onderdeel van de stakeholdersanalyse.

Risico's

- De relatie met het traject naar nieuwe regelgeving (Omgevingswet, Mijnbouwwet) en de relatie met wat bij Strong gebeurt op dit terrein, is belangrijk. Het traject hiertoe en de relatie hiertussen moet duidelijk zijn: wanneer is welke input vereist. Dit moet op korte termijn duidelijk zijn.
- De vraag of je regels nodig hebt of handelingsruimte wilt faciliteren komt bij de uitvoering ongetwijfeld ook naar voren.

8.3 Art. 4, 5: aanpak spoedlocaties

Doel bepaling

Bevoegde overheden Wbb bewerkstelligen dat:

- in 2020 alle bekende locaties met onaanvaardbare verspreidings- en of ecologische risico's in 2020 zijn gesaneerd dan wel tenminste beheerst;
- indien onvoldoende financiële middelen aanwezig zijn in 2020, de risico's in beeld zijn gebracht en het jaar van uitvoering is gepland;
- KRW-lijsten in 2017 zijn vastgesteld en in 2018 voor deze locaties een beschikking ernst en spoed is vastgesteld;
- resterende humane spoedlocaties uiterlijk 2016 worden gesaneerd, dan wel tenminste beheerst;
- locaties in 2016 beschikt zijn, dit i.v.m. de 4 jarige periode naar aanpak in 2020;
- nieuwe spoedlocaties zo spoedig mogelijk na bekend aangepakt worden. Hierbij is 2020 het uitgangspunt. Indien dit niet mogelijk is worden het jaar van uitvoering gepland;
- om tijdig inzicht te krijgen in de financiële haalbaarheid van de spoedopgave programmeren decentrale overheden hun spoedopgave (incl. KRW-locaties), waarbij rekening wordt gehouden met de extra financiële middelen (totaal 64 miljoen) waarvoor door overheden aanspraak kan worden gemaakt uiterlijk 1 jan 2016, resp. 1 jan 2018.

Doel van de gezamenlijke uitvoering

- Het bereiken van de doelstellingen voor de spoedaanpak vraagt veel inzet van de betrokken overheden. Dit uitvoeringsprogramma ondersteunt bij het bereiken van de doelstellingen. Het uitvoeringsprogramma houdt de vinger aan de pols. Het uitvoeringsprogramma neemt initiatief waar een knelpunt aan de orde is. Het uitvoeringsprogramma organiseert kennisuitwisseling.
- Het bedrijfsleven kan en moet hierbij helpen. In het nieuwe bedrijvenconvenant is expliciet aangegeven dat het bedrijfsleven bijdraagt aan het bereiken van de doelstellingen. Bestaande initiatieven, zoals Bodemcentrum worden hiervoor ingezet (gezamenlijke ronde maken in 2016).

Wat kan concreet worden gedaan

- De insteek is dat de bestaande vorm werkt. Voorstel is de project-/werkgroep spoed voort te zetten. Kennisuitwisseling vindt plaats via het reguliere werkgroep-overleg, het organiseren

van landelijke dagen, het vraag gestuurd organiseren van workshops, het delen van nieuws, en het gebruikmaken van social media, vraaggestuurd uitzetten/uitwerken van kennisvragen binnen een werkgroep. Hierbij wordt zowel gebruik gemaakt van inzet van werkgroep leden, als inhuur van –indien noodzakelijk- specialistische kennis.

- Meer specifiek:
 - tips en trucs in vorm van een handreiking t.b.v. opgave spoed;
 - faciliteren oranje gebieden (zie artikel 5) opdat overheden hier tijdig mee aan de gang gaan;
 - route om te komen tot versnelde beschikkingen;
 - aandacht voor eventuele inzet op openbare lijst spoedlocaties;
 - samenwerking bedrijfsleven.
- Vraaggestuurd faciliteren van overheden bij de individuele opgaven en het opstellen van de programma's, bijv. door het organiseren van regionale bijeenkomsten.
- Onderhouden en afstemmen met vaste contactpersonen spoed en uitbreiding zoeken naar informeren niet bevoegde gezagen.
- Om zoveel mogelijk niet beschikte locaties ernst en spoed ex artikel 37 voor eind 2016 beschikt te hebben (KRW uiterlijk in 2018) worden locaties waar (bv juridische) knelpunten worden gesignaleerd door decentrale overheden aangemeld bij dit uitvoeringsprogramma. Het uitvoeringsprogramma faciliteert bij het oplossen van deze knelpunten via:
 - het zoeken naar oplossingen voor algemene juridische problemen;
 - het verschaffen van maatwerk oplossingen, via de mogelijkheid tot inhuur via een Bodempool-achtige faciliteit, en/of het organiseren van vraag gestuurde intervisie;
 - het organiseren van samenwerking met het georganiseerde bedrijfsleven voor die locaties waar bedrijven voor aan de lat staan.
- Het uitvoeringsprogramma en de werkgroep bekijkt samen met Bodemcentrum voor die locaties waar bedrijven voor aan de lat staan, welke ondersteuning Bodemcentrum kan bieden om locaties verder te brengen.
- Het uitvoeringsprogramma communiceert over de planning van KRW-doelstellingen (2017 lijst, 2018 beschikt), en faciliteert het monitoren van eventuele KRW-locaties in relatie tot spoed.
- Het uitvoeringsprogramma gaat voor de nog resterende humane spoedlocaties die in de ETR zijn gerapporteerd, in het eerste kwartaal van 2016, in gesprek met decentrale overheden om te onderzoeken of aanvullende acties en/of ondersteuning noodzakelijk is om de doelstelling te verwezenlijken.
- Het uitvoeringsprogramma monitort in de periode 2016-2020 potentiële nieuwe spoedlocaties en gaat in gesprek met decentrale overheden om te onderzoeken of financiering voldoende is, dan wel aanvullende acties en/of ondersteuning noodzakelijk is om de doelstellingen te verwezenlijken.
- Ten behoeve van het monitoren van de voortgang van de aanpak van spoedlocaties wordt het monitoringsprogramma verbeterd om onderscheid te kunnen maken tussen locaties waar actieve saneringsmaatregelen plaatsvinden, en locaties waar IBC, monitoring en/of beheersmaatregelen aanwezig zijn.

Wie heeft het voortouw en waarom, wanneer speelt het, welke capaciteit vraagt het, wie is verder betrokken

- Zoals aangegeven wordt de bestaande werk-/projectgroep voortgezet. Alle betrokken overheden hebben belang bij dit onderwerp.

- Dit onderwerp vraagt gedurende de hele convenantperiode gerichte aandacht. In 2016 voorzien we een inzet van 2,5 dag per week voor de trekker en een budget van 125.000 euro (waarvan 65.000 euro voor de inzet aan FTE).
- Na 2018 kan dit mogelijk minder worden. Zoals gesteld ligt betrokkenheid van het bedrijfsleven voor de hand.

Risico's

- De vraag of particulieren en bedrijven genoeg kunnen of willen bijdragen.
- De vraag of het budget toereikend is.
- Voldoende kennis en competenties, ook in relatie tot de ontwikkeling van Omgevingsdiensten.
- Onzekerheden met betrekking tot het hanteren van het juridisch instrumentarium en de verwachte wijzigingen in bevoegdheden met inwerkingtreding van de Omgevingswet.
- Voldoende politiek draagvlak om de ambities waar te maken.

8.4 Art. 5: gebiedsgericht beheer grondwaterverontreinigingen

Doel bepaling

- In beeld brengen in welke gebieden behoefte bestaat aan het gebiedsgericht beheren van verontreinigingen in het grondwater.
- Dit kan aan de orde zijn in een gebied met grondwaterverontreinigingen die individueel beschouwd geen dusdanige verspreidingsrisico's hebben dat zij spoedig moeten worden gesaneerd, maar die in samenhang beschouwd een bedreiging voor kwetsbare objecten kunnen vormen.
- Mogelijke knelpunten van bodemverontreiniging voor drinkwaterwinningen en andere winningen voor menselijke consumptie kunnen een belangrijke aanleiding zijn voor gebiedsgericht beheer van grondwaterverontreinigingen.
- Indien aan de orde, moeten uiterlijk in 2020 hoofdlijnen van een gebiedsgericht beheer zijn vastgesteld.

Doel van de gezamenlijke uitvoering

- Het huidige convenant is gericht op het bevorderen van een gebiedsgerichte aanpak als middel, waarbij de samenhang tussen het bodem- en watersysteem centraal staat. De gebiedsgerichte aanpak is in allerlei beleidsteksten gemeengoed. In de uitvoering is nog een verbetering mogelijk. Ten behoeve daarvan zijn acties ingezet, gericht op het bevorderen van het ontwerpen van regionale bestuurlijke arrangementen, het door-ontwikkelen van verdienen financieringsmogelijkheden voor een gebiedsgerichte aanpak, input op veranderende wet- en regelgeving en de transitie-opgave bij betrokken organisaties.
- In het nieuwe convenant is de scope gericht op het gebiedsgericht aanpakken van bodemverontreinigingen. Daarmee is er een directer verband met de spoedopgave. Deels wordt in het kader van de spoedopgave de monitoring van de voortgang en de aanpak meegenomen. Verbreding in de aanpak – zoals met gebiedsgericht werken - is ook onderdeel van het project ondergrond (uitvoering artikel 2 en 3). Omdat de gebiedsgerichte aanpak ook in het nieuwe convenant een specifiek onderwerp en belangrijk onderwerp is, lijkt voor dit onderwerp toch een specifieke aanpak/project gerechtvaardigd. Daarbij kan de bredere scope van gebiedsgerichte aanpak in samenhang met grondwater aandacht behouden, waarbij het belangrijk is goede verbanden te leggen met andere initiatieven voor gebiedsgericht werken. Dus ook hier oog voor een integrale aanpak.

Wat kan concreet worden gedaan

- Ondersteuning van de praktijk staat centraal in de aanpak van het nieuwe uitvoeringsprogramma. Vraag-gestuurd, maar ook initiërend waar dat nodig is. De scope is meer gericht op de aanpak van verontreinigingen, maar de bredere context van een gebiedsgerichte aanpak wordt hierbij dus niet vergeten.
- Ondersteuning en vinger aan de pols houden waar het de inventarisatie van gebieden betreft, waar behoefte bestaat aan gebiedsgericht beheren van verontreinigingen in het grondwater ("oranje lijst"). Stimuleren van deze aanpak. Hier moet een goede werkafpraak en afbakening met de aanpak van spoedlocaties (uitvoering artikel 4) plaatsvinden. Goed denkbaar is ook dat dit onderdeel gaat uitmaken van deze spoedaanpak. Dat kan een verschuiving in inzet en budget impliceren.
- Vertaling van ontwikkelde instrumenten naar de fase waarin de ontwikkeling van een gebiedsgerichte aanpak zich bevindt. Met behulp van "de instrumentenkoffer" bieden van handvatten voor partijen voor de financiële, organisatorische, juridische en technische invulling van een gebiedsgerichte aanpak.
- Blijvende aandacht voor het ontwikkelen en benutten van financiële, organisatorische en wettelijke prikkels die een gebiedsgerichte aanpak mogelijk maken. Deze prikkels zijn nodig om voor 2020 vorm te kunnen geven aan een gebiedsgerichte aanpak van verontreinigingen. De gebiedsgerichte aanpak vraagt ten opzichte van de gevalsgerichte benadering om bijzondere investering vooraf.
- Stimuleren van de samenwerking tussen verschillende partijen bij het vormgeven van een gebiedsgerichte aanpak, gebaseerd op arrangementen die uitgaan van de bestaande wet- en regelgeving. Hierbij gericht aandacht voor en samenwerking met partijen die een belang hebben bij drinkwaterwinning en andere winningen voor menselijke consumptie. Wellicht kunnen deze participeren in het project.
- Bieden van ondersteuning in de praktijk bij de verkenning en totstandkoming van een gebiedsgerichte aanpak, onder meer door kennisuitwisseling zoals in de sparrenclub en het grondwatercollectief en inzicht in potentiële gebieden via de ggb-tool.
- Actief blijven verbinden met andere initiatieven, gericht op een gebiedsgerichte aanpak.
- Betrekken van ontwikkelingen als een bodem ontzorg-organisatie die private en publieke partijen de mogelijkheid biedt om risico's onder te brengen (zie ook convenant Bodem en Bedrijfsleven).

Wie heeft het voortouw en waarom, wanneer speelt het, welke capaciteit vraagt het, wie is verder betrokken

- Alle overheids-partijen zijn betrokken, voorgesteld wordt om dit als gezamenlijk project voort te zetten. Betrokkenheid van waterschappen is bij dit project bij uitstek ook belangrijk. Bedrijven hebben ook een belang, afhankelijk van de stakeholdersanalyse, is bijvoorbeeld betrokkenheid van drinkwaterbedrijven goed denkbaar.
- De programmamanager stuurt dit dossier aan. We voorzien een benodigde inzet van 2 dagen per week voor de trekker en een budget van 105.000 euro (waarvan 55.000 euro voor de inzet aan FTE).
- Voortzetting van het project impliceert dat het vanaf de start van het uitvoeringsprogramma aan de orde is. In de latere jaren van het convenant, na de inventarisatie van gebieden waar gebiedsgericht werken aan de orde is, zou iets minder kunnen zijn.

Risico's

- Het is een keuze de gebiedsgerichte aanpak als afzonderlijk project houden. Het onderwerp zou ook kunnen worden geïncorporeerd in projecten, gericht op verbreding en op de

spoedaanpak. Voorstel is hier op het wel een afzonderlijk project te houden, waarbij de scope wel meer op de aanpak van verontreinigingen is, dan wel waarbij de gebiedsgerichte aanpak van verontreinigingen onderdeel is van de spoedaanpak.

- Belangrijk aspect bij dit onderwerp betreft de samenwerking en verhouding met het uitvoeringsprogramma van STRONG. Duidelijk moet zijn wat waar gebeurt. De vraag of (private) partijen die een belang hebben bij drinkwaterwinning en andere winningen voor menselijke consumptie, participeren in de projectgroep.
- De artikelen in het convenant laten de keuze aan overheden om te kiezen voor een gebiedsgerichte aanpak. De verwachtingen van sommige partijen ten aanzien van de potentie van het aantal gebiedsgerichte aanpakken, stroken mogelijk niet met de uitvoeringspraktijk.
- Uitvoeringscapaciteit bij potentiële gebiedsbeheerders blijft achter bij wat nodig is. Voor de totstandkoming en in de beheerfase van een gebiedsgerichte aanpak is voldoende capaciteit en de inzet van bestaande kennis nodig.
- Om gebiedsgericht grondwaterbeheer in de besluitvormingsfase te krijgen is een gedegen juridische en financiële onderbouwing vereist. Dat vraagt om de inzet van de juiste competenties.

8.5 Art. 6: verontreinigde waterbodems

Doel bepaling

- Waterschappen dragen ervoor zorg dat de op lijst C vermelde waterbodemlocaties uiterlijk in 2020 zijn aangepakt, dan wel dat uiterlijk in 2020 met de uitvoering van maatregelen op deze locaties is gestart. De bepaling kent verder passages over de financiering en de wijze van de aanpak.

Doel van de gezamenlijke uitvoering

- Het betreft hier een specifiek onderdeel van de spoedaanpak. Nodig is eerst het tot stand komen van de lijst, de aanvraag van budget en vervolgens de aanpak.
- Uitgangspunt is dit proces in gezamenlijkheid tussen waterschappen, provincies, het ministerie in het kader van het uitvoeringsprogramma te verrichten.

Wat kan concreet worden gedaan

- Het doel van de gezamenlijke uitvoering bevat de activiteiten. Belangrijk is dat er bij de totstandkoming van de lijst gezamenlijk goede keuzen worden gemaakt. Onder het regime van de Waterwet hoeft niet altijd gesaneerd te worden.
- Een belangrijk deel van het werk zal reeds in 2015 worden uitgevoerd. Bedoeling is dat de opgave eind 2016 bekend is en dat de locaties vervolgens worden aangepakt.
- Daarbij worden voorwaarden om op de lijst te komen gedefinieerd, worden locaties beoordeeld en onderzoeken uitgevoerd.

Wie heeft het voortouw en waarom, wanneer speelt het, welke capaciteit vraagt het, wie is verder betrokken

- Dit onderwerp vormt daarmee een afzonderlijk (kleiner) en tijdelijk project in uitvoeringsprogramma.
- De waterschappen leveren een portefeuillehouder voor 0,5 dag per twee weken.
- Een begeleidingsgroep wordt gevormd, waarin partijen vertegenwoordigd zijn. Deze wordt getrokken door iemand van de waterschappen (voor de genoemde 0,05 FTE) met uit het uitvoeringsprogramma een budget van 15.000 euro (waarvan 10.000 voor de inzet van de

trekker en 5.000 euro voor overige programmagelden). Dit bedrag is indicatief en iets lager dan voor de andere kleinere projecten, omdat het project al loopt. Gedurende het jaar is te bezien of dit bedrag voldoende is. RWS zal ook worden betrokken.

- De inzet kan waarschijnlijk gedurende de programmaperiode iets verminderen.

Risico's

- Risico is dat het belang door andere waterschappen, gemeenten en provincies niet als groot genoeg gezien wordt om mee te betalen.
- Overvraging ten opzichte van het beschikbare budget.

8.6 Art. 7: diffuse bodemverontreinigingen

Doel bepaling

- Bevoegde overheden formuleren beleid (code) om risico's van diffuse bodemverontreiniging te minimaliseren. Inclusief beleid voor werkzaamheden die het risico op blootstelling vergroten, zoals graafwerkzaamheden.
- Indien de humane risico's dusdanig zijn, dat gebruiksadviezen niet afdoende zijn, worden deze zo spoedig mogelijk beheerst. Voor het definitief wegnemen van de risico's wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van natuurlijke momenten.

Doel van de gezamenlijke uitvoering

- Initiatief nemen om een werkgroep te formeren met de betrokken overheden, GGD's en kennisinstellingen, die de code ontwikkelt¹.
- Ondersteunen betrokken overheden om een aanpak van deze problematiek in termen van saneringsmaatregelen op te nemen in hun meerjaren-programmering.

Wat kan concreet worden gedaan

- Het in de eerste helft van 2016 opstellen van de code.
- Op basis van de code met betrokken overheden in de tweede helft van 2016 inventariseren of er situaties bestaan waar de risico's onvoldoende worden weggenomen.
- Voor zover nodig ondersteunen van betrokken overheden bij het opstellen van een programma voor de aanpak van de problematiek. Deze programma's zijn uiterlijk 1 januari 2017 beschikbaar.

Wie heeft het voortouw en waarom, wanneer speelt het, welke capaciteit vraagt het, wie is verder betrokken

- Voor 1 jaar (2016) leveren de gemeenten een portefeuillehouder en een trekker voor 0,05 FTE. Het budget bedraagt voor 2016 20.000 euro (waarvan 10.000 euro voor de trekker en 10.000 euro overig programmageld).
- De portefeuillehouder en de trekker nemen initiatief om een werkgroep te formeren die dit oppakt.
- Deze groep bestaat uit vertegenwoordigers van betrokken overheden, GGD's en kennisinstituten.
- De inzet kan waarschijnlijk gedurende de programmaperiode iets verminderen.

¹ Er is eerder een beleidslijn ontwikkeld. Het gaat hier om gebieden/woonwijken waarbij sprake is van diffuse bodemverontreiniging, waarbij de kans is dat binnen dat gebied (nog niet geïnventariseerde en nog niet gelokaliseerde) plekken aanwezig zijn, waar sprake is van humane risico's.

Risico's

- Diffuse verontreiniging is gevoelige materie, waarbij de context goed in het oog gehouden moet worden. Er ligt een duidelijke verbinding met het loodonderzoek van het RIVM en verdere onderzoeken naar de relatie tussen huisstof en bodemlood. Voor bevoegde overheden waar dit vraagstuk speelt, kan dit aanleiding zijn om extra budget te vragen.
- Het beschikbare budget kan overvraagd worden.
- Ingediende claims kunnen gedaan zijn op basis van 'budgetstrategie'. Het budget wordt onevenwichtig verdeeld over de bevoegde gezagen.

8.7 Art. 8: nieuwe bedreigingen

Doel bepaling

- In beeld brengen van de nieuwe bedreigingen, waaronder dumpingen van drugsafval en niet-genormeerde stoffen.
- In beeld brengen welke organisaties kennis hebben op de verschillende onderwerpen en welke kennis in ontwikkeling is.
- In beeld brengen welke kennisbehoefte convenantspartijen hebben op de verschillende onderwerpen.
- Eventuele mismatch tussen de aanwezige en in ontwikkeling zijnde kennis op deze onderwerpen en de kennisbehoefte wegnemen.
- Eerste inventarisatie (niet limitatief):
 - synthetische drugs-afval;
 - PFOS;
 - antibiotica en medicijnresten;
 - hormoonverstorende stoffen;
 - microplastics;
 - nanodeeltjes.

Doel van de gezamenlijke uitvoering

- Initiatief nemen om te komen tot een inventarisatie van nieuwe bedreigingen.
- Initiatief nemen om een overzicht van aanwezige kennis en in ontwikkeling zijnde kennis te maken.
- Initiatief nemen om in beeld te brengen welke kennisbehoefte convenantspartijen hebben op de verschillende onderwerpen.
- Op basis van de voorgaande acties op 1 januari 2017 opleveren van een overzicht per onderwerp waar kennisbehoefte een mismatch heeft met de aanwezige en in ontwikkeling kennis.
- Op basis van dat overzicht op 1 januari 2017 een voorstel doen voor het opheffen van de mismatch.
- Belangrijk vereiste hierbij is dat wordt aangesloten bij en afgestemd met bestaande trajecten waarbij nieuwe bedreigingen aan de orde zijn. Dus goed verbinden en geen acties dubbel doen.

Wat kan concreet worden gedaan

- Workshop in de eerste helft van 2016, waarin nieuwe bedreigingen, aanwezige kennis, kennisontwikkelingen en kennisachterstanden worden geïnventariseerd. Hiertoe ook inventariseren welke acties al (elders) lopen.

- Formulering aanpak op basis van de uitkomsten van de workshop.
- Analyse per onderwerp welke partij of partijen het meest zijn aangewezen om verdere kennis op onderwerpen te ontwikkelen of te verspreiden².
- Op basis van deze workshop, kan het nodig zijn voor specifieke onderwerpen verdiepende workshops te houden.

Wie heeft het voortouw en waarom, wanneer speelt het, welke capaciteit vraagt het, wie is verder betrokken

- Voor 1 jaar (2016) neemt het rijk initiatief en levert de portefeuillehouder en een trekker.
- Deze nemen initiatief tot het bijeen roepen van een werkgroep die deze activiteiten oppakt. Deze groep bestaat uit vertegenwoordigers van convenantpartijen, kennisinstituten, private partijen.
- Het programmabudget voor 2016 bedraagt 10.000 euro.
- De inzet zal gedurende de programmaperiode waarschijnlijk redelijk constant blijven.

Risico's

- Losraken van wat er elders gebeurt (kennisinstituten, universiteiten, STRONG,).
- Deskundigen kunnen meer vragen dan vele euro's kunnen beantwoorden.

8.8 Art. 9: nazorg

Doel bepaling

- Bevoegde overheden onderzoeken de mogelijkheden om nazorgmaatregelen op een (milieuhygiënisch) verantwoorde wijze te verminderen en maken deze vermindering van de nazorgopgave inzichtelijk.

Doel van de gezamenlijke uitvoering

Nazorg is een belangrijk vraagstuk. Nazorg met overgang van saneren naar beheren maakt een steeds groter deel uit van de werkvoorraad van bevoegde overheden. Er is nog onvoldoende zicht op de omvang van deze opgave. Eindeloos actief beheer is niet gewenst.

Aan de kant van het bedrijfsleven zijn SBNS, Bodemcentrum, Bosatex en Nazorg Bodem bezig een ontzorg-organisatie op te zetten om op een verantwoorde manier vorm te kunnen geven aan hun beheeropgave ten aanzien van (grondwater)verontreinigingen voor de langere termijn. Parallel daaraan zijn er diverse (overheid-gelieerde) nazorgorganisaties en gebiedsbeheerders die invulling geven aan een beheeropgave.

Het is goed om bij bovenstaande doelstelling het woord verantwoord te benadrukken.

Voorkomen moet worden dat met de afbouw van nazorg/beheer een probleem wordt overgedragen aan een derde.

Doel:

- We willen als uitvoeringsprogramma zicht bieden op het vraagstuk en mogelijke verantwoorde oplossingen. We willen ondersteuning bieden aan het invulling geven aan nazorg.

Wat kan concreet worden gedaan

² Voorbeeld: de provincie Noord-Brabant neemt voortouw op het domein van synthetisch drugsafval, Deltares op het domein van microplastics, Gemeente Arnhem op het domein van Niet-gesprongen explosieven, etc.

- In de nulmeting voor het convenant wordt de huidige en verwachte nazorg opgave uitgevraagd. Daarvoor is het belangrijk een eenduidige definitie van nazorg op te stellen. Doel is om inzicht verkrijgen in 'werkvoorraad' nazorg.
- Borgen van nazorg verplichtingen nu en in de toekomst. Waar is sprake van gebruiksbeperkingen? Voldoende borging bij overdracht van Wet Bodembescherming (Wbb) naar Omgevingswet?
- Voorbereiden op overgang naar de Omgevingswet. Niet alleen ten aanzien van waarborging in nieuwe wetteksten, maar ook in het op gang brengen van het gebiedsproces.
- Invulling geven aan de term verantwoord. Welke ervaringen zijn er met het beëindigen en verminderen van nazorg. Op basis daarvan opstellen van criteria/richtlijnen als handvat voor partijen. Ervaringen delen.
- Onderzoek op welke manier ontzorg-organisaties, (overheid-gelieerde) nazorgorganisaties en gebied-beheerders een bijdrage leveren aan het beheren van de nazorgopgave. Partijen inzicht bieden in mogelijkheden om nazorg op een verantwoorde manier over te dragen.

Wie heeft het voortouw en waarom, wanneer speelt het, welke capaciteit vraagt het, wie is verder betrokken

- De programmamanager neemt het voortouw en zet een trekker in voor 0,05 FTE voor het jaar 2016 en een budget van 30.000 euro (waarvan 10.000 euro voor de inzet aan FTE).
- De trekker betreft de gemeenten, de kwartiermaker/directeur van de ontzorg-organisatie en vertegenwoordigers van het bij nazorg betrokken bedrijfsleven.
- De inzet kan waarschijnlijk gedurende de programmaperiode iets toenemen.

Risico's

- Geen eenduidige definitie (i.v.m. oplossingen) en budget (organisatie)
- Het niet of beperkt willen delen van risico's door bij nazorg betrokken partijen

8.9 Art. 10: voormalige stortplaatsen

Doel bepaling

Partijen onderzoeken op welke wijze voormalige stortplaatsen zo efficiënt mogelijk kunnen worden beheerd. In 2016 onderzoeken hoe bestaand beleid geborgd blijft. Daarbij besteden zij ook aandacht aan de verantwoordelijkheid voor beheer en aan herontwikkeling en gebiedsontwikkeling.

Doel van de gezamenlijke uitvoering

In het kader van het uitvoeringsprogramma worden deze onderzoeken in 2016 verricht en de ervaringen gedeeld. Van belang is hier ook de komst van de Omgevingswet. Met het verdwijnen van de Wbb vervalt ook een deel van het instrumentarium. Er moet daarom worden nagegaan of de Omgevingswet voldoende instrumenten biedt of dat in het aanvullingsbesluit bodem instrumenten moeten worden opgenomen.

Wat kunnen we concreet doen

- Uitvoeren van de onderzoeken en delen van de uitkomsten.

Wie heeft het voortouw en waarom, wanneer speelt het, welke capaciteit vraagt het, wie is verder betrokken

- De provincies leveren een portefeuillehouder en een trekker voor 0,05 FTE voor het jaar 2016 en een budget van 10.000 euro (waarvan 10.000 voor de trekker en 10.000 euro voor overige programmagelden).
- De trekker betreft de gemeenten.
- De inzet kan waarschijnlijk gedurende de programmaperiode iets afnemen.

Risico's

- Geen eenduidige definitie (i.v.m. oplossingen) en budget (organisatie).
- Het niet of beperkt willen delen van risico's door bij nazorg betrokken partijen.

8.10 Art. 11: extra financiering

Doel bepaling

- Artikel 11 regelt de financiering van uitvoering van het convenant. Daarin wordt onderscheid gemaakt in het vaste budget, het flexibele budget, financiering van oude afspraken en het knelpuntenbudget. Er is ook een artikel over de uitvoering van de bedrijvenregeling opgenomen.
- De in artikel 11 beschreven budgetten worden nu, voorjaar 2015, verwerkt conform de verdeling zoals opgenomen in de bijlage van het convenant en zullen in de meicirculaire van provincie- en gemeentefonds gepubliceerd worden. Uitzondering daarop zijn het flexibele budget (art. 11.3: 64 mln euro) en het knelpuntenbudget (art.11.4).

Doel van gezamenlijk uitvoeren

- Het doel is om de middelen op zo'n manier te verdelen dat alle bevoegde overheden het convenant op een degelijke manier uit kunnen voeren. Werkzaamheden in het kader van het uitvoeringsprogramma spitsen zich bij de uitvoering van dit artikel toe op artikel 11, derde lid.

Wat kunnen we concreet doen

- De stuurgroep heeft de werkgroep budgetverdeling opdracht gegeven een procedure op te stellen ter toekenning van het flexibele budget. Zodra deze procedure is geaccordeerd door de stuurgroep gaat de eerste tranche voor aanvragen van start. In 2018 volgt de tweede tranche.
- De werkgroep budgetverdeling stelt de procedure hiervoor op. Nog niet te voorzien is welke rol het uitvoeringsprogramma verder in de uitvoering van deze bepaling speelt.
- Voor het knelpuntenbudget en de overige leden van artikel 11 zijn geen acties nodig.
- De planning van de werkzaamheden van de werkgroep budgetverdeling, als onderdeel van het uitvoeringsprogramma, is als volgt.

Tabel 1: Planning Flexibel budget eerste tranche in 2016

#	Wat	Wie	Wanneer
1	Formuleren proces van aanvragen en afwegingskader	Werkgroep budgetverdeling	stuurgroep OB&G 8 oktober 2015 Programmateam: precies één week vóór stuurgroep Aanleveren stukken Programmateam: twee weken voor de PT-

			bijeenkomst.
2	Indienen verzoek voor extra budget	Diverse bevoegde overheden	Uiterlijk 1 januari 2016
3	Beoordeling en advisering aan stuurgroep OB&G	PM	Uiterlijk 1 februari 2016
4	Advisering aan de Staatssecretaris	Stuurgroep OB&G	Uiterlijk half februari 2016
5	Versturen reactie op verzoek aan aanvragers	Staatssecretaris	Uiterlijk 1 maart 2016
6	Publicatie extra budget in circulaire provincie- en gemeentefonds	Ministerie BZK	Mei 2016

Wie heeft het voortouw en waarom, wanneer speelt het, welke capaciteit vraagt het, wie is verder betrokken

- Het voorstel van de werkgroep budgetverdeling betreft een voorstel van de gezamenlijke convenantpartijen. Gelet op de financiële dimensie is het belangrijk dat het ministerie de portefeuillehouder en een trekker levert die deze werkgroep trekt.

Risico's

- De eerste tranche wordt snel verdeeld. Als bevoegde gezagen te laat zijn, dan kunnen zij achter het net vissen.
- Nieuwe discussies over criteria.

8.11 Art. 12: de Omgevingswet

Doel bepaling

- Saneringen gedurende deze convenantperiode nog zoveel mogelijk op basis van de Wbb, of in ieder geval een soepele en zorgvuldige overgang. Alle partijen zetten zich hiervoor in en overleggen tijdig hierover.
- Preventie is speerpunt van het milieubeleid, de staatssecretaris heeft de intentie om de algemene zorgplicht in de Omgevingswet aan te vullen met een specifieke zorgplicht voor bodem.

Doel van de gezamenlijke uitvoering

- I&M is trekker van de Omgevingswet en daarvoor verantwoordelijk, inclusief de hiervoor benodigde afstemming. De afstemming en besluitvorming over de Omgevingswet worden door I&M door de programmadirectie Eenvoudig Beter georganiseerd. Ook voor de aanvullingswet bodem zal hiervan gebruik gemaakt worden. Er is inmiddels een nieuwe werkgroep opgericht voor de afstemming tussen I&M en de koepels. Voor het Uitvoeringsprogramma rest er daarom een beperkte – signalerende – rol als het gaat om de totstandkoming van nieuwe regels.
- Los van het proces van regelgeving, is een goede implementatie belangrijk. Dit wordt in het kader van de Omgevingswet/Eenvoudig Beter opgepakt, maar vraag is of en hoe dit voor bodem gebeurt. Indien er sprake is van overdracht van bevoegdheden van provincies naar (kleinere) gemeenten of een ander systeem van regels (geen beschikkingen), betekent dit veel voor de praktijk. Dit vraagt bijvoorbeeld andere competenties bij kleinere gemeenten. De rol van de omgevingsdiensten is hierbij ook expliciet aan de orde. Afhankelijk van de nieuwe

regels en van de plannen voor implementatie, kan in het nieuwe uitvoeringsprogramma daarom een afzonderlijk project gericht op de implementatie aan de orde zijn.

Wat kunnen we concreet doen

- Signaleren van knelpunten bij de implementatie van de Omgevingswet.
- Actief volgen en waar nodig kennis/informatie delen over de voortgang.
- Bijdragen aan een “warme overdracht” van taken van provincies naar (niet bevoegd gezag-) gemeenten, waarbij de positie van omgevingsdiensten in ogenschouw wordt genomen.

Wie heeft het voortouw en waarom, wanneer speelt het, welke capaciteit vraagt het, wie is verder betrokken

- De programmamanager is hiervoor portefeuillehouder. Hij stelt een trekker aan voor de signalering voor 1 dag per week en een budget beschikbaar van 75.000 euro (waarvan 35.000 euro voor de inzet van FTE).
- Het is de verwachting dat dit aandachtspunt gedurende de programmaperiode zal groeien.

8.12 Art. 13: kennis

Doel bepaling

- Partijen onderkennen gezamenlijk belang bij de ontwikkeling, verspreiding en borging van kennis over de bodem en ondergrond.
- Partijen formuleren een kennisagenda, waarbij ook andere nationale agenda's, de internationale dimensie en de uitkomsten van het STRONG in ogenschouw worden genomen. Tweejaarlijkse actualisatie. Dit vormt input voor aansturing van kennisinstituten.
- Partijen zorgen voor concrete en rendabele “business cases” om initiatieven haalbaar te maken, gericht op maatschappelijk gewenste ontwikkelingen en innovaties in de praktijk.
- Behoud en delen van kennis en competenties in de praktijk door informatievoorziening, vraagbaakfunctie, investeren in opleidingen, instroom en inzet van ervaring, waarbij geëxperimenteerd wordt met een vernieuwende meester-leerling-gezel aanpak, investeren in stromen van kennis op een vernieuwende manier, flexibele inzet capaciteit (5%), bodempool, onderlinge benchmarking en intervisie.
- Voor kennis wordt uiterlijk in 2016 een efficiënte organisatiestructuur opgezet, dan wel wordt aangesloten bij een bestaande organisatiestructuur.

Doel van het gezamenlijk uitvoeren

- De inzet van het kennisprogramma is het optimaal beschikbaar hebben, houden, inzetten en ontwikkelen van kennis over bodem/water/ondergrondsysteem ten behoeve van de relevante maatschappelijke opgaven.
- De rol van het uitvoeringsprogramma is verschillend per onderdeel van dit artikel.
- De totstandkoming en actualisatie van de kennisagenda valt onder de verantwoordelijkheid van het rijk. Het rijk is hiervoor portefeuillehouder.
- Business Cases worden in het kader van het vraag-gestuurde kennis- en innovatieprogramma bodem en ondergrond (KIBO) geïnitieerd. Dit programma heeft een zelfstandige positie en valt buiten de scope van het uitvoeringsprogramma.
- Het uitvoeringsprogramma toetst KIBO-initiatieven – en andere initiatieven – aan de kennisagenda. Dit geschiedt door een toetsingscommissie of voorportaal. Eventueel kan dit leiden tot het beschikbaar stellen van budget voor deze projecten. Dit onderdeel wordt nu nader uitgewerkt.

- Met betrekking tot de kennis in de praktijk is het uitvoeringsprogramma initiërend.
- De samenhang tussen de drie pijlers is belangrijk. Hiervoor moet een coördinatiefunctie worden ingericht, onder verantwoordelijkheid van het uitvoeringsprogramma.

Wat kunnen we daarvoor concreet doen

De pijler kennis in de praktijk heeft de volgende aandachtspunten (niet uitputtend):

- De informatievoorziening, ondersteuning en vraagfunctie:
 - vraagkant op orde hebben;
 - pilots ontsluiten;
 - goede digitale ontsluiting van kennis;
 - goed beheer van kennisbronnen.
- Verbindingen maken met het werkveld, schakelfunctie:
 - investeren in relatie met omgevingsdiensten;
 - overzicht regionale platforms;
 - Verbinden regionale/lokale initiatieven.
- Ontmoetingen organiseren en stroomlijnen:
 - stroomlijnen ontmoetingen, makelfunctie en strategische dimensie;
 - verbindingen leggen met andere initiatieven;
 - jaaragenda opstellen;
 - vernieuwende manier van werken door het organiseren van kenniskringen, netwerken, ateliers en ontmoetingsplaatsen.
- Aanwas, scholen en opleiden:
 - investeren in scholing en opleiding;
 - experimenteren met gilde-aanpak;
 - verbindingen zoeken met andere partijen, wetenschap, kennisinstituten.
- Bodempool:
 - 5% capaciteit flexibel in te zetten;
 - ondersteunen lokale initiatieven;
 - voortzetten bodempool.
- Intervisie en benchmarking:
 - gebruik bestaande instrumenten en initiatieven, zoals POKB en “raadgevers”.
- Strategische communicatie:
 - maken communicatieplan, vertellen van het verhaal.

Daarnaast heeft het uitvoeringsprogramma als taak het organiseren van de coördinatie tussen de kennispijlers en het tot stand brengen en laten functioneren van het voorportaal voor de beoordeling van budget-aanvragen (zie hierboven).

Wie heeft het voortouw en waarom, wanneer speelt het, welke capaciteit vraagt het, wie is verder betrokken

- De programmamanager is portefeuillehouder voor kennis. Het uitvoeringsprogramma is initiërend voor kennis in de praktijk. De programmamanager schakelt een trekker in voor twee dagen per week en reserveert 105.000 euro (waarvan 55.000 voor de inzet van FTE). De trekker formeert een werkgroep voor kennis in de praktijk. Bij het onderwerp kennis is nauwe samenwerking en afstemming met Bodem+ van groot belang.

Risico's

- Minder specialisten.
- Slechte aansluiting van kennisontwikkeling bij de praktijk of de vraag van bevoegde gezagen.
- Te weinig meebetalende 'klanten'.

- Teveel redeneren vanuit eigenbelang, te weinig gemeenschapszin (kennis als gezamenlijk punt, ook met private partijen).
- Juridische voetangels en klemmen bij het vormgeven van het voorportaal voor de beoordeling van budgetaanvragen.

8.13 Art. 14: Informatiebeheer

Doel bepaling

- Het doel van dit artikel is het maken van afspraken om de beschikbaarheid van bodem- en ondergrondinformatie te borgen én te verbeteren om:
 - maatschappelijke baten te genereren en te benutten;
 - de werkprocessen binnen overheidsorganisaties te vereenvoudigen.
- Het gaat hierbij om:
 - specifieke data/informatie over de milieukwaliteit van de bodem van de hele keten van inwinning, opslag en ontsluiting, reguliere activiteit van de sector;
 - bodemdata/informatie in brede zin, nodig voor de uitvoering van verbredingsopgaven en relevant voor STRONG (incl. o.a. Basisregistratie Ondergrond, Atlas Natuurlijk Kapitaal etc.).

Doel van het gezamenlijk uitvoeren

- Het uitvoeringsprogramma positioneert zich als:
 - eigenaar van de discussies over specifieke milieuhygiënische datadomein;
 - stakeholder in het brede bodem- en ondergrond domein.
- Out-of-scope zijn automatiseringsdiscussies die vaak optreden bij taakverschuivingen tussen gemeenten en omgevingsdiensten. Strategische inkooptrajecten van software en een visie op samenwerking tussen overheidsorganisaties in de decentrale digitale keten is een decentrale verantwoordelijkheid. Wel kan gezien worden of een Uitvoeringsprogramma hierin adviserend kan samenwerken met een partij als Omgevingsdienst NL/Kennisnet.
- Het rond het thema bodem en ondergrond organisatorisch verenigen van gemeenten, provincies en waterschappen vanwege het belang van informatie binnen de BRO, STRONG en de Omgevingswet (incl. GOAL, Laan van de Leefomgeving, Informatiehuis Bodem en Ondergrond).
- Belangrijk is het beseft dat er als veel loopt rond informatisering in het kader van de BRO en de Laan van de Leefomgeving. Hier moet goed mee worden gekoppeld en aangesloten.

Wat kunnen we hier concreet voor doen

- Inzetten op een collectieve voorziening met bodemkwaliteitsdata van zowel markt als overheid. Door afronding van bodemsaneringsoperatie daalt de “data-aanwas”. Door ontwikkelingen als de Omgevingswet stijgt echter de behoefte aan inzicht in de bestaande bodemkwaliteit, zeker als het “bodemgebruik afgestemd op bodemkwaliteit”-principe gebaseerd kan gaan worden op bestaande kwaliteitsgegevens.
- Met kwaliteitsdata een impuls geven aan opgaven als Open Data, verbeterde informatiebeschikbaarheid t.a.v. verantwoording en monitoring en een verbeterde loketfunctie.
- Het uitvoeringsprogramma vertegenwoordigt samen met Bodem+ de gezamenlijke overheidsbelangen bij het verbeteren van de digitale keten en probeert met communicatie om al vóór de inwerkingtreding van de Omgevingswet gemeenten en provincies te verleiden om in dit initiatief te participeren.

- Afstemmen van de informatievraag of het informatieaanbod door concreet een herziene gemeenschappelijke dataset te beheren (artikel 14.1.c). Er is nu geen gezamenlijke gedefinieerde dataset en de maatschappelijke informatievraag sluit niet aan op het informatieaanbod.
- Het leveren van een bijdrage aan het dichten van de kloof tussen beleid en kennis enerzijds en informatie- en datamanagement anderzijds. De afgelopen jaren is data- en informatie toegankelijker geworden en biedt velerlei kansen. De indruk bestaat dat er op dit moment kansen blijven liggen omdat innovatie informatie nodig heeft en informatie data.
- Het leveren van een bijdrage aan het laagdrempeliger en begrijpelijker maken van de data- en informatiesector.

Wie heeft het voortouw en waarom, wanneer speelt het, welke capaciteit vraagt het, wie is verder betrokken

- De programmamanager is portefeuillehouder. Hij stelt een trekker aan voor een halve dag per week en reserveert een budget van 45.000 euro (waarvan 15.000 euro voor de inzet van FTE).
- In 2016 adviseert de programmamanager de stuurgroep over de huidige organisatie van het bodeminformatiebeheer, dat op dit moment bestaat uit de gremia:
 - Klankbordgroep Bodeminformatiebeheer (adviseert Bodem+ over haar koers in het project Bodeminformatiebeheer en is ingesteld om dit specialistische onderwerp buiten het Opdrachtgeversoverleg en Stubo te houden);
 - GO+ (impactforum, waar vraagarticulatie plaatsvindt en waar de vraag vertaald wordt naar benodigde wijzigingen in software en de uitwisselstandaard).
- De trekker zoekt samenwerking met de werkgroep bodeminformatie van het WEB, het CCvD Bodemdata, het project Bodeminformatiebeheer binnen Bodem+ (o.a. beheerder van DINO BLK en Bodemloket), TNO, Alterra en RIVM, adviesbureau's, BIDON.

Risico's

- Te weinig draagvlak voor de wijze van organiseren.
- Het betere kan de vijand zijn van het goede.
- Kan veel geld kosten (verg. basisregistratie).
- Geen samenhang te brengen in informatiestromen.
- Ontbreken van eigenaren van de data in de organisatie.

8.14 Art. 15: communicatie

Doel bepaling

- De algemene doelstelling is er op gericht dat een ieder die op de één of andere wijze betrokken is c.q. zou moeten zijn bij de realisatie van de doelstellingen van dit convenant, van die doelstellingen op de hoogte is en enthousiast gemaakt c.q. gestimuleerd wordt om aan het bereiken van de doelstelling te werken en daarbij in communicatieve zin goed ondersteund wordt.

Doel van de gezamenlijke uitvoering

- Verstrekken van algemene en globale informatie aan een breed publiek over de doelstellingen van het convenant en over de mate van realisatie van de doelstellingen van het convenant.
- Bevorderen van communicatie tussen en met partijen die primair verantwoordelijk zijn voor de realisatie van de doelstellingen van het convenant. Zowel over de doelstellingen en de

mate van realisatie daarvan als over de wijze waarop deze doelstellingen gerealiseerd kunnen worden.

Wat kunnen we concreet doen

- Introductie van het nieuwe uitvoeringsprogramma-team en communicatie/overleg over de wijze waarop dit team invulling gaat geven aan het bodemconvenant / uitvoeringsprogramma via regiobijeenkomsten e.d. en met communicatiemiddelen.
- Beheer en onderhoud www.bodemconvenant.nl (nieuwsberichten, blogs, algemene informatie, ed). Doel: informatieverstrekking.
- Opstellen communicatiestrategie/-plan. Daarvan moeten zeker onderdeel zijn: stakeholdersanalyse, keuze van doelgroepen, formulering van communicatiedoelstellingen, strategiebepaling, organisatie (intern uitvoeringsprogramma maar ook samenwerking met en rol van de diverse convenantspartijen), overzicht van producten/activiteiten.

Wie heeft het voortouw en waarom, wanneer speelt het, welke capaciteit vraagt het, wie is verder betrokken

- De programmanager is portefeuillehouder. Hij reserveert voor 2016 een budget van 45.000 euro.
- Het is de verwachting dat de communicatie-inspanning licht zal toenemen gedurende de programmaperiode.

Risico's:

- Te weinig aandacht voor communicatie is – onder andere in managers-bijeenkomsten in juni 2015 – genoemd als belangrijk risico. Het is belangrijk om goed te communiceren over het nieuwe uitvoeringsprogramma, naar betrokkenen en breder. Ook strategische communicatie is hierbij aan de orde. Hierbij is er behoefte aan inhoudelijke concrete ondersteuning, geen advisering.
- Te veel en te 'ronkend' communiceren over het uitvoeringsprogramma. Belangrijk is het besef dat het uitvoeringsprogramma ondersteunend is.

8.15 Art. 17: Programmering, monitoring, rapportage

Doel van dit artikel is

- De individuele bevoegde gezagen laten via een programma zien dat ze hun eigen opgave op basis van dit convenant actief via een programma oppakken. Dat helpt om lokaal de DUB-middelen aan de opgave te binden en het helpt om nationaal te laten zien dat de convenantspartijen gezamenlijk de opgave die ze hebben in de greep hebben.
- Monitoring is bedoeld om zicht te hebben op de voortgang van de afspraken in het convenant, problemen in de voortgang vroegtijdig te signaleren zodat adequaat kan worden bijgestuurd. Daarnaast is de monitoring de basis voor het op geaggregeerd niveau verantwoording afleggen over de voortgang van de afspraken aan de Tweede Kamer.

Doel van de gezamenlijke uitvoering

- Overheden maken zelf de programma's. Het uitvoeringsprogramma helpt daarbij vraag-gestuurd. Niet door een keurslijf qua format aan te bieden maar door vraag-gestuurd overheden met elkaar in verbindingen te brengen (interviews) over vraagstukken waar zij tegen aan lopen bij het maken van hun programma.

- Doel vooraf: Uit de diverse programma's haalt dit uitvoeringsprogramma onderwerpen die breed spelen en waarbij het gewenst is om die onderwerpen in gezamenlijkheid te adresseren.
- Doel van Volgen: Zicht hebben op de voortgang van de afspraken van het convenant (realisatie van programma's), problemen in de voortgang vroegtijdig te signaleren zodat adequaat kan worden bijgestuurd en overheden ondersteund kunnen worden bij vraagstukken die voor de gezamenlijkheid van belang zijn.

Wat kunnen we concreet doen

- Het uitvoeringsprogramma verzorgt jaarlijks de monitoring. Ter ondersteuning van deze uitvraag wordt:
 - een handreiking ontwikkeld tbv de bevoegde overheden Wbb;
 - een dataset in overleg met I&M en de bevoegde overheden Wbb ontwikkeld, waarbij gegevens worden uitgevraagd om de voortgang van de aanpak van de spoedlocaties te meten en wordt een werkwijze ontwikkeld om de voortgang op de overige convenantdoelstellingen te meten en de toereikendheid van het budget te meten. De huidige werkwijze met uitvraag via enquêtes en 1 op 1 gesprekken wordt daarbij als vertrekpunt gehanteerd;
 - de monitoring jaarlijks uitgevraagd op 1 oktober;
 - jaarlijks een rapportage aangeboden aan de stuurgroep, waarin wordt bekeken in hoeverre de doelstellingen van het convenant naar wens verlopen. Dit uitvoeringsprogramma gaat in gesprek bij overheden waar intensivering van hun inzet op bepaalde afspraken nodig is;
 - jaarlijks geëvalueerd of bijstelling/aanscherping van de monitoring wenselijk is.
- De tussenbalans van 2017 zal na vaststelling door de Stuurgroep worden besproken in een bestuurlijk overleg.
- De eindevaluatie van 2020 wordt aangeboden aan de 2^e Kamer.
- Het uitvoeringsprogramma organiseert vraag-gestuurde intervisie.
- Het maakt jaarlijks met op basis van de jaarprogramma's een analyse:
 - welke onderwerpen door het uitvoeringsprogramma opgepakt zullen worden;
 - welke behoefte aan ondersteuning individuele overheden hebben en welke onderwerpen door het uitvoeringsprogramma opgepakt zullen worden.
- De einduitvraag van het Bodemconvenant 2009-2015 dient tevens als nulmeting voor de nieuwe periode. In de periode tot 30 juni 2016 zal aanvullend worden gewerkt aan een verdere 'finetuning' van de monitoring tbv de periode 2016-2020.

Wie heeft het voortouw en waarom, wanneer speelt het, welke capaciteit vraagt het, wie is verder betrokken

- De programmamanager is portefeuillehouder en reserveert een budget van 30.000 euro.
- De programma's van overheden behoeven niet uit te blinken in gedetailleerdheid (dat mag uiteraard wel) maar ze moeten wel concreet genoeg zijn om te signaleren of de voortgang voldoende is en of er vraagstukken zijn waarbij de onderlinge hulp gewenst is om de voortgang te realiseren.
- Verantwoording is lokaal. Wel wordt elk jaar gekeken of er voortgang is en als die er niet is wat de oorzaken en oplossingsrichtingen zijn. Het programma is en blijft het eigen programma, maar we organiseren dat we elkaar scherp houden op de doelen van het convenant.

Bijlage: Format Risicoanalyse

Risico's	Management (acties)	Kans	Effect	Risico
Verbreiding bodem		(incl. management)		
1 Leidt af van issues				
2 Vertraagt processen				
3 Budget voor sanering wordt kleiner door ander kostenverdeling				
4 Verkeerd framen (door versmallen van brede doelstelling van convenant)				
Spoedoperatie en gebiedsgerichte aanpak (oranje gebieden)				
1 1 op 1 koppeling opgave en budget				
2 Particulieren/bedrijven doen niet genoeg				
3 Alleen gevalsgericht				
4 Beheer wordt niet ingesteld				
5 Andere sturingsopgave				
6 Komt niet door de gemeenteraden				
7 Onvoldoende (juridische) kennis (rol omgevingsdiensten)				
8 Resultaten van bedrijfsleven convenant (onzekerheid)				
9 Te juridische insteek				
10 Vlucht vooruit (wachten op betere instrumenten, ...)				
11 Onzekerheden in kader van Omgevingswet				
Waterbodems				
1 Belang als niet groot genoeg gezien om mee te betalen				
2 Voor veel waterschappen niet relevant				
Diffuse verontreiniging				
1 Overload aan claims op budget				
2 te veel budgetstrategie bij ingediende claims				
3 Geen goede verdeling over de bevoegde gezagen				
Nazorg & stortplaatsen				
1 Geen eenduidige definitie (oplossingen) /budget (organisatie)				
2 Niet delen van risico's				
Criteria voor extra financiële middelen				
1 eerste tranche snel verdeeld, te laat: dan geen budget				
2 nieuwe discussies over criteria				
3 slechte sfeer binnen UP2				
4 Onderbesteding?				
Kennis				
1 Minder specialisten				
2 Geen aansluiting kennisontwikkeling bij de praktijk				
3 Te veel kennis van UP voor 'anderen', aanbod ipv vraag, concurrentie				
4 financiering: te weinig meebetalers				
Informatiebeheer				
1 Geen draagvlak voor wijze van organiseren				
2 Betere is de vijand van het goede				
3 Kost veel geld (zie basisregistratie)				
4 Geen samenhang in informatiestromen				
5 Wie is de eigenaar van de kennis? Waar ligt het?				
Kleine kans, beperkt effect, beperkt risico				
Reële kans, merkbaar effect, in geval van Oranje Risico: sturing op risico door programmamanager, periodieke rapportage aan SG				
Grote kans, groot effect, in geval van Rood risico: sturing met betrokkenheid van Stuurgroep				